



INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Generations- och ägarskifte i ett fåmansföretag

Hur påverkar de nya lagändringarna ett generations- eller ägarskifte?

Masteruppsats inom affärsjuridik (skatterätt)

Författare: Johan Bondeson

Handledare: Cathrine Rosell

Framläggningsdatum 2014-05-12

Jönköping maj 2014

Masteruppsats inom affärsjuridik (skatterätt)

Titel:	Generations- och ägarskiften i ett fåmansföretag – Hur påverkar de nya lagändringarna ett generations- eller ägarskifte?
Författare:	Johan Bondeson
Handledare:	Cathrine Rosell
Datum:	2014-05-12
Ämnesord	Generationsskifte, Ägarskifte, Fåmansföretag, 3:12 regler

Sammanfattning

Den 1 januari 2014 trädde nya regler för fåmansföretag och dess ägare i kraft. Ändringarna genomfördes mot bakgrund av att nuvarande regler ansågs överkompensera stora fåmansföretag med många anställda. Uppsatsens syfte är att utreda om och i så fall hur de nya lagändringarna påverkar ett generations- eller ägarskifte.

Genom de nya fåmansföretagsreglerna infördes b.l.a. bestämmelser om en höjning av det lönebaserade utrymmet, en sänkning av löneuttagskravet för att få beräkna lönebaserat utrymme och en definition av termen dotterföretag. För att genomföra ett generations- eller ägarskifte används olika typer av metoder. De metoder som uppsatsen behandlar är ett skifte genom ren gåva, gåva i kombination med utdelning, direktförsäljning och försäljning via aktiebolag till underpris eller marknadsvärde.

De nya lagändringarna av fåmansföretagsreglerna påverkar ett generations- eller ägarskifte främst genom höjningen av det lönebaserade utrymmet. Denna ändring innebär att möjligheterna förbättras för en delägare att bygga upp ett högt sparat gränsbelopp. Detta får positiva effekter oavsett vilken metod som används vid ett skifte. Genom delägens förväntade högre gränsbelopp blir en större del av en utdelning eller kapitalvinst från fåmansföretaget lågbeskattad.

De nya reglerna har inte adresserat problemet att det föreligger skillnader mellan generationsskifte och ägarskifte i möjligheten att få karenstiden att börja löpa. Sammanfattningsvis påverkar de nya lagändringarna ett generations- eller ägarskifte med främst positiva effekter. Till största del är det nuvarande delägare som ska lämna fåmansföretaget som gynnas av de nya reglerna, genom att delägaren får mer kvar i plånboken efter ett genomfört skifte.

Master's Thesis in Commercial and Tax Law (Tax Law)

Title:	Shift of generation or owners in a closely held corporation – How does the new rules affect a shift of generation or owners?
Author:	Johan Bondeson
Tutor:	Cathrine Rosell
Date:	2014-05-12
Subject terms:	Shift of generation, Shift of owners, Closely held corporations, 3:12 rules

Abstract

From 1st of January 2014 new rules regarding closely held corporations and its owners were put into place. The changes were carried out because the rules were claimed to over-compensate large closely held corporations with many employees. The purpose of the thesis is to analyse if and in what way the new 3:12 rules affects a shift of generation or owners.

The new 3:12 rules introduced rules regarding an increase of the salary-based amount, a lowering of the limit to be able to use the salary-based amount and a definition of the term subsidiary. To execute a shift of generation or owners different types of methods are used. The methods that are described within the thesis is a shift through a pure gift, gift in combination with dividend, a direct sale of the company or a sale of the company through a limited liability company to a price below the market value or at the market value.

The new 3:12 rules affect a shift of generation or owners mainly through the change of the increase of the salary-based amount. This change improves the possibility for an owner in a closely held corporation to create a high-unused salary amount. This has positive effects regardless of which method that are used in the shift of the company. Through the expected higher unused salary amount of the owner, a larger share of dividends or capital gains are taxed at a low rate.

The new rules has not addressed the problem that there are differences regarding a shift of generation and a shift of owners when it comes to the possibility to get the qualifying period of five years to start running. The new 3:12 rules have affected a shift of generation or owners with mainly a positive effect. It is existing owners of closely held corporations who have benefits from the new rules, because more money is left after the execution of the shift.

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte och avgränsning	2
1.3	Metod och material	3
1.4	Disposition	5
2	Fåmansföretagsregler	6
2.1	Inledning	6
2.2	Beskattningsregler för fåmansföretag	6
2.2.1	Bakgrund	6
2.2.2	Viktiga termer	7
2.2.2.1	Definition av fåmansföretag	7
2.2.2.2	Närståendekrets	7
2.2.2.3	Kvalificerade andelar	8
2.2.2.4	Gränsbelopp	8
2.2.2.5	Sparat utdelningsutrymme	10
2.2.3	Reglernas funktion	10
2.3	Ändringar från och med 1 januari 2014	11
2.3.1	Syftet bakom ändringarna	11
2.3.2	De nya lagändringarna	12
2.3.2.1	Fyra procentsspärren	12
2.3.2.2	Höjning av det lönebaserade utrymmet	13
2.3.2.3	Tak för det lönebaserade utrymmet	14
2.3.2.4	Ändrat krav på uttag av egen eller närståendes lön	14
2.3.2.5	Definition av dotterföretag	15
2.4	Sammanfattande synpunkter	15
3	Generations- och ägarskiften	17
3.1	Inledning	17
3.2	Innebörd av generations- och ägarskifte	17
3.3	Skattereglers påverkan på generations- och ägarskiften	18
3.4	Sammanfattande synpunkter	20
4	Situationen innan lagändringen	21
4.1	Inledning	21
4.2	Metoder att genomföra ett generations- eller ägarskifte	21
4.2.1	Generationsskifte	21
4.2.1.1	Ren gåva	21
4.2.1.2	Gåva i kombination med utdelning	22
4.2.1.3	Försäljning via aktiebolag till underpris	24
4.2.2	Ägarskifte	27
4.2.2.1	Direktförsäljning	27
4.2.2.2	Försäljning via aktiebolag till marknadsvärde	28
4.3	Sammanfattande synpunkter	29
5	Situationen efter lagändringen	30
5.1	Inledning	30
5.2	De nya fåmansföretagsreglernas påverkan på ett generations- eller ägarskifte	30
5.2.1	Höjning av det lönebaserade utrymmet	30
5.2.2	Ändrat krav på uttag av egen eller närståendes lön	31
5.2.3	Definition av dotterföretag	32

5.2.4	Tak för det lönebaserade utrymmet.....	32
5.2.5	Fyra procentsspärren	33
5.3	Lagändringarnas påverkan på metoder att genomföra ett generations- eller ägarskifte	33
5.4	Skillnad mellan generationsskiften och ägarskiften	35
5.5	Sammanfattande synpunkter	35
6	Analys	37
6.1	Påverkar lagändringarna ett generations- och ägarskiften?	37
6.2	Hur påverkar lagändringarna ett generations- eller ägarskifte?	37
6.3	Hur påverkas parterna involverade i ett generations- eller ägarskifte av lagändringarna?	40
6.4	Negativa effekter	41
6.5	Positiva effekter.....	42
7	Sammanfattande slutsats	45
	Referenslista	46

Förkortningslista

ABL – Aktiebolagslagen

Dir. – Kommittédirektiv

ESO – Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi

HFD – Högsta förvaltningsdomstolen

IBB – Inkomstbasbelopp

IL – Inkomstskattelagen

Prop. - Proposition

RÅ – Regeringsrättens årsbok

SOU – Statens offentliga utredningar

I Inledning

I.1 Bakgrund

Inom ramen för den svenska skattelagstiftningen finns särskilda bestämmelser stadgade som är riktade till fåmansföretag och dess ägare. Dessa bestämmelser återfinns i 56 kap. och 57 kap. inkomstskattelagen (IL). Reglerna går ofta under benämningen 3:12 reglerna på grund av en tidigare placering i lagtexten och trots att placeringen av reglerna har ändrats, lever begreppet 3:12 reglerna kvar.¹

Särskilda bestämmelser för fåmansföretag och dess ägare tillkom i den svenska skattelagstiftningen för första gången 1976.² Grundtanken bakom reglerna är att ägare i fåmansföretag inte ska ha möjlighet att omvandla förvärvsinkomster till kapitalinkomster, genom att ta ut utdelning från företaget istället för lön. Eftersom en delägare i ett fåmansföretag bestämmer sin egen lön och att inkomst av kapital beskattas lägre än inkomst av tjänst, finns stora incitament för en delägare i ett fåmansföretag att inkomstomvandla tjänsteinkomster till kapitalinkomster.³

Sedan reglerna om fåmansföretag tillkom i den svenska skattelagstiftningen har de varit ständigt föremål för diskussion. År 2006 genomfördes förändringar av fåmansföretagsreglerna med syfte att skapa tillväxt och förenkla reglerna för delägare i fåmansföretag.⁴ Genom ändringarna 2006 blev reglerna mer attraktiva för delägare i fåmansföretag. Därefter har debatten fortsatt angående utformningen av reglerna, vilket ledde till att ett ytterligare förslag till ändring lades fram.⁵ Den stora anledningen var att reglerna ansågs ha blivit alltför generösa och lett till att stora fåmansföretag har kunnat plocka ut stora belopp i utdelning. 1 januari 2014 infördes nya regler för fåmansföretag och dess ägare i syfte att förhindra dessa stora fåmansföretag att ta ut höga belopp i utdelning och istället gynna de mindre fåmansföretagen.⁶

¹ Rydén, Beskattning av ägare i fåmansföretag, s. 59.

² Prop. 1975/76:79, s. 1.

³ Sandström & Bokelund Svensson, Fåmansföretag, s. 292.

⁴ Prop. 2005/06:40, s. 45.

⁵ Prop. 2013/14:1.

⁶ Prop. 2013/14:1, s. 260.

I många fåmansföretag aktualiseras förr eller senare frågan hur och vem som ska driva företaget vidare när den nuvarande delägaren inte längre har möjlighet. Statistik från 2011 visar att Sverige står inför ett stort antal generations- eller ägarskiften de kommande åren. Enligt rapporten tror uppskattningsvis fyra av tio företag att ett generations- eller ägarskifte kan bli aktuellt inom en tioårsperiod. Det innebär att antalet berörda företag som har anställda är cirka 100 000 stycken.⁷

Delägare i fåmansföretag använder i många fall fåmansföretagsreglerna som en del i planeringen av ett generations- eller ägarskifte. Eftersom de nya reglerna gällande fåmansföretag främst har tillkommit som ett led i att begränsa inkomstomvandling i stora fåmansföretag med många anställda, är det befogat att ställa sig frågan om lagändringarna som trädde i kraft 1 januari 2014 påverkar ett generations- eller ägarskifte och i så fall på vilket sätt.

1.2 Syfte och avgränsning

Den här masteruppsatsen behandlar generations- och ägarskiften i fåmansföretag. Syftet är att utreda om och i så fall hur de nya fåmansföretagsreglerna påverkar ett generations- eller ägarskifte.

För att besvara frågan undersöks ett antal metoder som kan används vid genomförandet av ett generations- eller ägarskifte och hur dessa har påverkats av de nya lagändringarna. I uppsatsens analysdel utreds även hur de nya lagändringarna av fåmansföretagsreglerna har påverkat de parter som är involverade i ett skifte. Det innebär en analys av hur reglerna påverkar dels den nuvarande delägaren som ska lämna företaget och dels den blivande delägaren som ska ta över företaget. I uppsatsen undersöks även eventuella skillnader mellan att genomföra ett generationsskifte och ett ägarskifte och hur de nya lagändringarna har påverkat eventuella skillnader.

Begreppet generationsskiften används emellanåt med skilda innebörder. Inom ramen för den här uppsatsen benämns skiften som handlar om att nästa generation i familjen tar över företaget som generationsskiften. Skiften där det sker förändringar i företagets ägarkrets utanför familjen benämns i uppsatsen som ägarskiften.

⁷ <http://www.foretagarna.se/PageFiles/12842/Hur%20klarar%20foretagen%20generationsvaxlingen.pdf>, (hämtad 2014-05-06).

Uppsatsen är avgränsad till att undersöka endast planerade generations- och ägarskiften, där den nuvarande delägaren är aktiv i skiftesprocessen. Sådana generationsskiften där fåmansföretaget övergår till delägarens barn genom arv lämnas utanför uppsatsen.

En avgränsning görs till att bedöma de skatterättsliga konsekvenser som uppkommer i ett generationsskifte med anledning av de nya fåmansföretagsreglerna. I ett generations- eller ägarskifte finns aspekter som även är civilrättsliga. Dessa aspekter lämnas i möjligaste mån utanför uppsatsen. De civilrättsliga aspekterna tas endast upp där dessa är nödvändiga för läsarens förståelse och helhetsbild.

Reglerna i 56 kap. och 57 kap. IL berör både fåmansföretag och fåmanshandelsbolag. Uppsatsen är avgränsad till att handla om konsekvenser för fåmansföretag. Konsekvenser för fåmanshandelsbolag kommer i stort vara samma som för fåmansföretag, men uppsatsen behandlar enbart fåmansföretag. Inte heller dödsbon tas upp inom ramen för denna uppsats.

Uppsatsen är även avgränsad att behandla fåmansföretagsregler ur ett svenskt perspektiv och inga internationella jämförelser till övriga länders regler för fåmansföretag görs. Detta skulle vara en intressant jämförelse men utrymme finns inte inom ramen för denna uppsats att göra en sådan omfattande utredning.

1.3 Metod och material

För att kunna utreda den fråga som ställts i syftesformuleringen används de ordinarie rättskällorna enligt deras inbördes hierarkiska ordning.⁸ Lagstiftning är den främsta och viktigaste rättskällan.⁹ Lagstiftning har en bindande rättsverkan inom svensk rätt och ska därmed ligga till grund för beslut som tas av domstolar och övriga myndigheter.¹⁰ Då frågan som utreds i uppsatsen är uppkommen genom en lagändring av fåmansföretagsreglerna i 56 kap. och 57 kap. IL är denna lagstiftning central för att kunna undersöka och besvara uppsatsens syfte. Förarbeten har inte samma bindande rättsverkan som lagstiftningen utan

⁸ Bernitz m.fl., Finna rätt, s. 28-29.

⁹ Strömholm, Rätt, rättskällor och rättstillämpning, s. 334.

¹⁰ Strömholm, Rätt, rättskällor och rättstillämpning, s. 344-345.

är en sekundär rättskälla.¹¹ Förarbeten kan användas för att se vilka skäl som ligger bakom lagstiftning och därmed som ledning för hur lagstiftningen ska tolkas.¹²

Praxis är den tredje rättskällan och används för att se hur lagstiftningen tolkats av domstolarna.¹³ Praxis är inte bindande, men det finns skäl för att tidigare praxis bör följas. Detta för att skapa en förutsebarhet i hur olika situationer bedöms och av arbetsekonomiska skäl då samma fråga inte behöver prövas flera gånger.¹⁴ Doktrin anses ha ett lägre rättskällvärde än övriga rättskällor.¹⁵ Doktrin kan i många fall användas för att förklara en tillämpningsfråga där ordinarie rättskällor inte ger något svar. Doktrin kan även användas för att ge konstruktiva och nytänkande förslag och därmed ge ett djup och en bredd till den juridiska kunskapen.¹⁶

I uppsatsens två inledande kapitel beskrivs det nuvarande rättsläget. I kapitel två beskrivs fåmansföretagsreglerna främst med hjälp av lagstiftning och förarbeten. Doktrin används för att ge en beskrivning av reglerna där lagstiftning och förarbeten inte ger en heltäckande bild. I tredje kapitlet beskrivs generations- och ägarskiften. Eftersom detta område inte är stadgat i lagstiftning används doktrin till största del för att beskriva rättsläget angående generations- och ägarskiften.

I uppsatsens fjärde kapitel utreds några exempel på metoder för att genomföra ett generations- eller ägarskifte enligt situationen innan lagändringen. Dessa metoder finns inte beskrivna i lagstiftning utan har tagits fram och utvecklats av verksamma jurister. För att utreda och analysera dessa metoder används till största del doktrin och i vissa fall praxis där sådan har utvecklats avseende en viss metod. I femte kapitlet av uppsatsen analyseras vilken påverkan de nya lagändringarna innebär för ett generations- eller ägarskifte samt vad de har för påverkan på de metoder som används vid ett skifte. För att analysera frågan tas utgångspunkt i lagstiftningen samt förarbeten. Där dessa rättskällor inte ger ett heltäckande svar används doktrin som ledning. Slutligen görs en analys av vilken påverkan de nya

¹¹ Strömholm, Rätt, rättskällor och rättstillämpning, s. 358.

¹² Bernitz m.fl., Finna rätt, s. 102.

¹³ Bernitz m.fl., Finna rätt, s. 123.

¹⁴ Bernitz m.fl., Finna rätt, s. 125.

¹⁵ Bernitz m.fl., Finna rätt, s. 29.

¹⁶ Bernitz m.fl., Finna rätt, s. 171.

lagändringarna avseende fåmansföretagsreglerna har för ett generations- eller ägarskifte. Här presenteras främst författarens egna åsikter och reflektioner.

1.4 Disposition

För att besvara uppsatsens syfte inleds andra kapitlet med att beskriva de beskattningsregler som finns för fåmansföretag. Här ges inledningsvis en kort bakgrund till reglerna samt vad reglernas syfte är. Vidare i andra kapitlet beskrivs viktiga begrepp som behandlas i lagstiftningen samt hur fåmansföretagsreglerna fungerar. I andra kapitlet beskrivs även de lagändringar som gjorts av fåmansföretagsreglerna och som trädde i kraft 1 januari 2014. I uppsatsens tredje kapitel beskrivs vad ett generations- eller ägarskifte är samt vilka parter som är involverade och vilka faktorer som är viktiga i ett sådant skifte. Vidare i tredje kapitlet beskrivs även kopplingen mellan fåmansföretagsreglerna och generations- eller ägarskiften och på vilket sätt reglerna kan påverka ett skifte. Dessa två kapitel görs relativt utförliga med anledning av att reglerna är komplexa och för att läsaren lättare ska kunna ta till sig den mer utredande delen av uppsatsen.

Fjärde kapitlet av uppsatsen beskriver situationen innan lagändring och utreder några metoder som används för att genomföra ett generations- eller ägarskifte. Dessa metoder är inte uttömmande utan enbart några exempel på metoder som används i praktiken. I femte kapitlet utreds på vilket sätt de nya lagändringarna påverkar ett skifte och vilken effekt lagändringarna kan tänkas få. I kapitlet utreds även hur de tidigare beskrivna metoderna påverkas av lagändringarna samt om det finns skillnader mellan generationsskiften och ägarskiften även efter införandet av de nya fåmansföretagsreglerna. I sjätte kapitlet görs en sammanfattande analys av det som presenterats tidigare i uppsatsen och författarens åsikter. Här presenteras om lagändringarna har någon påverkan och hur det i sådana fall påverkar ett skifte. Det utreds även hur lagändringarna påverkar de parter som är involverade i ett skifte. I analysen ger även författaren sin syn på vilka eventuella positiva och negativa effekter som de nya lagändringarna har för ett generations- eller ägarskifte. En sammanfattande slutsats görs uppsatsens sjunde kapitel. Här sammanfattas huvuddragen från uppsatsens analys och uppsatsens syfte besvaras.

2 Fåmansföretagsregler

2.1 Inledning

I detta kapitel presenteras beskattningsreglerna för fåmansföretag. Till en början ges en bakgrund till varför fåmansföretagsreglerna finns och vad de har för syfte. För att ge läsaren en grundläggande förståelse av fåmansföretagsreglerna görs sedan en genomgång av viktiga termer och begrepp. Efter att dessa termer förklarats redogörs för hur fåmansreglerna fungerar. Reglerna och deras funktion förklaras utförligt men på en grundläggande nivå. Det får anses vara utanför syftet av denna uppsats att presentera alla regler och dess undantag i detalj. Slutligen presenteras de nya lagändringar som trädde i kraft 1 januari 2014.

2.2 Beskattningsregler för fåmansföretag

2.2.1 Bakgrund

Diskussionen angående särskilda beskattningsregler för fåmansföretag började på allvar 1975, då ett betänkande från företagsskatteberedningen publicerades.¹⁷ Särskild lagstiftning för fåmansföretag och dess ägare tillkom efter betänkandet 1975 och togs in i svensk lagstiftning 1976.¹⁸ Reglerna har sedan dess genomgått ett antal förändringar.¹⁹ Fåmansföretagsreglerna har under årens lopp varit flitigt omdebatterade och vissa kritiker har hävdat att reglerna varit alltför hårda och tillväxthämmande medan andra har hävdat att reglerna varit alltför gynnsamma och tappat sitt ursprungliga syfte.²⁰

Eftersom fåmansföretagsdelägaren är representerad i företaget både som aktieägare och anställd finns möjlighet att styra hur mycket utdelning som företaget ska dela ut och hur mycket i lön som ska betalas ut.²¹ Detta innebär att delägaren kan skapa ett upplägg som gör tjänsteinkomster omvandlas till kapitalinkomster. Grundtanken med reglerna är att

¹⁷ Statens offentliga utredningar (SOU) 1975:54.

¹⁸ Prop. 1975/76:79, s. 1.

¹⁹ Se exempelvis prop. 1989/90:110, s. 3-5 och prop. 1998/99:15, s. 176-200.

²⁰ Tjernberg, Beskattning av fåmansföretag, s. 17.

²¹ Sandström & Bokelund Svensson, Fåmansföretag, s. 292.

motverka sådan inkomstomvandling. Delägarens arbetsinsatser ska beskattas i inkomstslaget tjänst och delägarens kapitalinkomster ska beskattas i inkomstslaget kapital.²²

2.2.2 Viktiga termer

2.2.2.1 Definition av fåmansföretag

I 56 kap. IL definieras ett fåmansföretag som ett aktiebolag eller en ekonomisk förening med fyra eller färre delägare. Delägarna ska tillsammans äga andelar som motsvarar mer än 50 procent av alla andelar i företaget.²³ Om en fysisk person genom andelar eller avtal har den faktiska bestämmanderätten och kan förfoga över resultatet över en oberoende gren av näringsverksamheten, räknas även det som ett fåmansföretag.²⁴ En delägare i ett fåmansföretag definieras som en fysisk person som direkt eller indirekt, äger andelar eller på liknande sätt har andelar i företaget.²⁵

Det finns vissa undantag då ett företag, även om ovanstående förutsättningar är uppfyllda, ändå inte klassificeras som ett fåmansföretag. Om företagets aktier är börsnoterade och handlas på en reglerad marknad, i Sverige eller i utlandet, är företaget inte ett fåmansföretag.²⁶

2.2.2.2 Närståendekrets

Att definiera en närståendekrets är viktigt när det gäller fåmansföretag, då en delägare och dennes närståendekrets endast räknas som en delägare vid bedömningen om företaget ska anses som ett fåmansföretag.²⁷ De personer som räknas som närstående är maka eller make, föräldrar, mor- och farföräldrar, barn och barnbarn och deras makar, syskon och deras makar och barn och även dödsbon som den skattskyldige eller någon annan av de närstående är delägare i. Till barn räknas även styvbarn och fosterbarn in.²⁸ Närståendebegreppet används för en bedömning av om företaget ska anses som ett fåmansföretag eller inte.²⁹

²² Proposition 2013/14:1, s. 256.

²³ 56 kap. 2§ 1p. IL.

²⁴ 56 kap. 2§ 2p. IL.

²⁵ 56 kap. 6 § 1 st. IL.

²⁶ 56 kap. 3§ IL.

²⁷ 56 kap. 5 § IL.

²⁸ 2 kap. 22§ IL.

²⁹ 56 kap. 5 § IL.

Anledningen till detta är att förhindra en möjlighet för en delägare att använda familjemedlemmar för att kringgå bestämmelserna för fåmansföretag.³⁰ Närståendebegreppet är essentiellt även när det gäller att avgöra huruvida en delägars andelar är kvalificerade eller inte.³¹

2.2.2.3 Kvalificerade andelar

Det finns olika förutsättningar som kan göra att en delägars andel ska anses kvalificerad. En andel ska anses som kvalificerad om delägaren eller någon närstående till denne har varit verksam i betydande omfattning i fåmansföretaget eller i ett företag med samma eller likartad verksamhet under beskattningsåret eller fem år bakåt i tiden.³² Andelen anses även vara kvalificerad om företaget har ägt andelar i ett annat fåmansföretag och delägaren eller någon närstående till denne varit verksam i betydande omfattning i det företaget under beskattningsåret eller fem år bakåt i tiden.³³

När en utomstående person äger en betydande del av företaget och har rätt till utdelning, måste särskilda skäl finnas för att andelarna ska ses som kvalificerade.³⁴ En betydande del av företaget anses vara minst 30 procent av aktierna i fåmansföretaget.³⁵ Särskilda skäl som innebär att andelarna ska anses kvalificerade kan vara exempelvis ett avtal som reglerar resultatfördelningen eller ett avtal som i framtiden ger rätt att förvärva aktier i företaget.³⁶

2.2.2.4 Gränsbelopp

Det finns möjlighet för delägare att få utdelning beskattat i inkomstslaget kapital. Det högsta möjliga utdelningsbelopp som blir kapitalbeskattad kallas för gränsbelopp.³⁷ En delägare i ett fåmansföretag kan vid årets ingång välja att räkna ut årets gränsbelopp på två olika sätt. Det första alternativet är genom den s.k. schablonregeln som innebär ett gränsbe-

³⁰ Sandström & Bokelund Svensson, Fåmansföretag, s. 31.

³¹ Se mer i avsnitt 2.2.2.3.

³² 57 kap. 4§ 1p. II.

³³ 57 kap. 4§ 2p. II.

³⁴ 57 kap. 5 § II.

³⁵ Proposition 1989/90:110, s. 468.

³⁶ Sandström & Bokelund Svensson, Fåmansföretag, s. 377.

³⁷ Sandström & Bokelund Svensson, Fåmansföretag, s. 95.

lopp som motsvarar 2,75 inkomstbasbelopp (IBB).³⁸ Detta innebär ett gränsbelopp för 2014 på 150 150 kronor.³⁹

Det andra alternativet är att använda huvudregeln som består av en räntebaserad och en lönebaserad del. Dessa två delar adderas ihop till ett gränsbelopp.⁴⁰ Den räntebaserade delen räknas ut genom att använda ett omkostnadsbelopp. Omkostnadsbeloppet motsvarar vad aktierna hade avyttrats för vid årets ingång. För att beräkna den räntebaserade delen multipliceras omkostnadsbeloppet med statslåneräntan plus nio procentenheter.⁴¹

Det lönebaserade utrymmet är 50 procent av löneunderlaget i företaget och fördelas ut lika på andelarna i företaget.⁴² Löneunderlaget är all kontant ersättning som lämnats till arbetstagarna i fåmansföretaget eller dess dotterföretag och som tagits upp i inkomstslaget tjänst. I löneunderlaget får inga kostnadsersättningar, tjänstebeskattnade utdelningar eller kapitalvinster räknas med.⁴³ För att en delägare ska kunna tillgodoräkna sig det lönebaserade utrymmet när gränsbeloppet bestäms, krävs att vissa förutsättningar är uppfyllda. Delägaren måste ha en ägarandel som motsvarar minst fyra procent av kapitalet i företaget. Delägaren eller någon närstående måste även ha fått kontant ersättning från företaget eller dess dotterföretag. Denna kontanta ersättning får inte understiga det lägsta av sex IBB plus fem procent av den sammanlagda kontanta ersättning som betalats ut av företaget och dess dotterföretag eller 9,6 IBB.⁴⁴ För att uppfylla kravet på kontant ersättning motsvarande 9,6 IBB måste delägaren eller någon närstående fått 524 160 kronor i lön eller annan ersättning från företaget.⁴⁵ Om dessa förutsättningar inte är uppfyllda får det lönebaserade utrymmet inte räknas med i delägarens gränsbelopp. Det lönebaserade utrymmet får inte vara högre än 50

³⁸ 57 kap. 11§ 1 st. 1p. IL.

³⁹ 57 kap. 9 § IL anger att IBB för året före beskattningsåret ska användas. Förordning (2011:1019) om inkomstbasbelopp för år 2012 fastställer IBB för 2012 till 54 600 kronor. $2,75 * 54\ 600$ kronor = 150 150 kronor.

⁴⁰ 57 kap. 11§ 1 st. 2p. IL.

⁴¹ 57 kap. 12 § 1 st. IL.

⁴² 57 kap. 16§ 1 st. IL.

⁴³ 57 kap. 17§ IL.

⁴⁴ 57 kap. 19§ IL.

⁴⁵ 57 kap. 9 § IL anger att IBB för året före beskattningsåret ska användas. Förordning (2011:1019) om inkomstbasbelopp för 2012 fastställer IBB för 2012 till 54 600 kronor. $9,6 * 54\ 600$ kronor = 524 160 kronor.

gångar den ersättning som en delägare eller närstående till denne fått från företaget eller dess dotterföretag.⁴⁶

2.2.2.5 Sparat utdelningsutrymme

Det finns möjlighet att öka upp gränsbeloppet genom att använda det s.k. sparade utdelningsutrymmet.⁴⁷ Om en eventuell utdelning från företaget är mindre än det gränsbelopp som är framräknat för året, får mellanskillnaden sparas och användas under kommande beskattningsår.⁴⁸ Ett sådant sparad utdelningsutrymme räknas upp med statslåneräntan ökad med tre procentenheter, och adderas sedan till årets gränsbelopp för att få fram det totala gränsbelopp som delägaren får använda.⁴⁹

2.2.3 Reglernas funktion

För att reglerna i 57 kap. IL angående utdelning och kapitalvinst i fåmansföretag ska bli tillämpliga, måste företaget uppfylla de kriterier som enligt definitionen ställs på ett fåmansföretag. Om företaget uppfyller kriterierna för ett fåmansföretag är nästa steg att göra en bedömning för var och en av delägarna huruvida deras andelar är att anse som kvalificerade eller ej. Denna bedömning görs genom att avgöra om personen som innehar andelen eller någon närstående till denne har varit verksam i betydande omfattning i företaget eller i ett fåmansföretag som bedriver samma eller likartad verksamhet, under beskattningsåret eller något av de fem föregående beskattningsåren. Både begreppet verksam i betydande omfattning och samma eller likartad verksamhet har diskuterats i såväl förarbeten, praxis och doktrin. En kort beskrivning av begreppet verksam i betydande omfattning är en person som har arbetat i företaget och därmed haft en påtaglig inverkan på vinstgenereringen i företaget. Arbetsinsatsen ska sättas i relation till företagets omfattning, exempelvis kan även en person vars arbete inte utförs på heltidsbasis därmed anses som verksam i betydande omfattning om företaget har verksamhet i relativt liten omfattning.⁵⁰ Bestämmelsen om

⁴⁶ 57 kap. 16§ 3 st. IL.

⁴⁷ 57 kap. 10§ 1 st. IL.

⁴⁸ 57 kap. 13§ 1 st. IL.

⁴⁹ 57 kap. 10§ 1 st. IL.

⁵⁰ Prop. 1989/90:110 s. 468 och 703.

samma eller likartad verksamhet har införts för att förhindra att verksamhet flyttas mellan olika företag och på det sättet undkomma en kvalificering av en delägars andelar.⁵¹

Om en ägares andel uppfyller de rekvisit på att vara kvalificerade, blir den s.k. huvudregeln gällande för delägaren. Huvudregeln innebär att utdelning och kapitalvinst på de kvalificerade andelarna, ska tas upp i inkomstslaget tjänst och inte i inkomstslaget kapital.⁵² En delägare som har andelar som anses som kvalificerade, beräknar ett gällande gränsbelopp för dessa andelar. Årets gränsbelopp räknas fram vid årets ingång och tillgodoses den som äger andelarna vid det tillfället.⁵³ Utdelning på den kvalificerade andelen, ska upp till gränsbeloppet tas upp av delägaren till två tredjedelar i inkomstslaget kapital. Utdelning som därefter överstiger gränsbeloppet tas upp i inkomstslaget tjänst.⁵⁴ Gränsbeloppet blir därmed viktigt för delägaren eftersom det ger möjlighet att få bli beskattad i inkomstslaget kapital istället för tjänst. Med anledning av att tjänsteinkomster beskattas progressivt och kapitalinkomster beskattas med samma skattesats oavsett storleken på beloppet, är det i normalfallet mer fördelaktigt för en delägare att bli beskattad i inkomstslaget kapital. För delägare som inte utnyttjar hela sitt gränsbelopp under året, får denne föra över den outnyttjade delen till ett kommande beskattningsår och därmed få ett ännu högre gränsbelopp det kommande året. Detta belopp benämns antingen som delägens sparade utdelningsutrymme eller delägens sparade gränsbelopp.⁵⁵

2.3 Ändringar från och med 1 januari 2014

2.3.1 Syftet bakom ändringarna

Reglerna angående fåmansföretag har ändrats vid ett flertal tillfällen och efter ändringen som genomfördes 2006 har reglernas utformning varit omdiskuterade. I en rapport från Expertgruppen för Studier i Offentlig ekonomi (ESO) uttrycks åsikten att genom att sänka skattesatsen på utdelningar samtidigt som gränsbeloppet har ökat har reglerna blivit alltför generösa och används till skatteplanering genom att tjänsteinkomster omvandlas till kapi-

⁵¹ SOU 2002:52, s. 279.

⁵² 57 kap. 2§ IL.

⁵³ 57 kap. 11§ 3 st. IL.

⁵⁴ 57 kap. 20§ IL.

⁵⁵ 57 kap. 13§ IL.

talinkomster.⁵⁶ I en annan artikel i Skattenytt anses att ändringarna som genomfördes 2006 innebar ett främjande av företagandet genom b.l.a. en sänkning av skattesatsen från 30 till 20 procent.⁵⁷

I förarbetet till de nya regeländringarna uttrycktes att det finns ett behov av att förändra fåmansföretagsreglerna. Framförallt anges att det är reglerna angående löneunderlaget som behöver förändras, då reglerna enligt propositionen ger stora fördelar till delägare i stora fåmansföretag med många anställda.⁵⁸ I sådana företag finns stora lönekostnader som kan utnyttjas av en delägare. Det uttrycks i propositionen att reglerna från början var tänkta att ta sikte på fåmansföretag med ett begränsat antal ägare, men att reglerna inte har någon begränsning för antalet verksamma delägare och därmed kan utnyttjas av stora fåmansföretag.⁵⁹ Reglernas utformning har gjort det gynnsamt att göra anställda till delägare och därmed gjort det möjligt för en sådan delägare att utnyttja fåmansföretagsreglerna. Stora lönebaserade utrymmen har skapats och kunnat utnyttjas av delägare. Istället för att motverka inkomstomvandling har reglerna enligt propositionen inneburit en gynnsammare beskattning för en delägare i ett fåmansföretag än för ägare av andelar i onoterade bolag.⁶⁰

2.3.2 De nya lagändringarna

2.3.2.1 Fyra procentsspärren

Som ett led i att begränsa antalet delägare som kan utnyttja stora löneutrymmen infördes från och med 1 januari 2014 en ny regel som innebär att endast en delägare som äger andelar som motsvarar fyra procent av kapitalet i företaget, får använda det lönebaserade utrymmet.⁶¹ Den nya regeln syftar till att begränsa möjligheten till inkomstomvandling från tjänsteinkomster till kapitalinkomster för delägare som endast investerat en mindre kapitalinsats eller har en liten andel av kapitalet i företaget.⁶² Det anges vidare i propositionen att den nya regeln med ett krav på fyra procent av kapitalet i företaget, ska begränsa använd-

⁵⁶ <http://eso.expertgrupp.se/rapporter/20124-income-shifting-in-sweden-an-empirical-evaluation-of-the-312-rules/> (hämtad 2014-04-07).

⁵⁷ Fall & Ericsson, Skattenytt, Några ekonomiska aspekter på 3:12 reglernas utveckling, s. 843.

⁵⁸ Prop. 2013/14:1, s. 257.

⁵⁹ Prop. 2013/14:1, s. 259.

⁶⁰ Prop. 2013/14:1, s. 260.

⁶¹ 57 kap. 19§ 1 p. II.

⁶² Prop. 2013/14:1, s. 265.

ningen av utnyttjande av det lönebaserade utrymmet i fall där inte delägarens risk står i proportion till den skattelättnad som delägaren erhåller.⁶³

I promemorian till lagförslaget sattes ett kapitalandelskrav på fem procent men ändrades sedan i lagförslaget till fyra procent. Ett kapitalandelskrav på fyra procent ansågs tillräckligt högt för att begränsa ett överutnyttjande av lönebaserade utrymmet men ändå inte träffa delägare som inte är tänkta att undantas av reglerna. Dessutom innebär fyra procentsspärren att möjlighet finns att behålla en skattemässig koncern tillhörighet om andelar i ett dotterbolag överlåts till två nyckelpersoner.⁶⁴

De nya reglerna om kapitalandelskrav gäller enbart för att få utnyttja det lönebaserade utrymmet i fåmansföretaget. En delägare som inte uppfyller kravet är fortfarande omfattad av fåmansföretagsreglerna. Delägaren får dock istället beräkna sitt gränsbelopp med hjälp av schablonregeln.⁶⁵ Delägaren beskattas fortfarande i inkomstslaget tjänst på inkomster som överstiger gränsbeloppet och har även möjlighet att spara utdelningsutrymme som inte utnyttjats till kommande år.

2.3.2.2 Höjning av det lönebaserade utrymmet

Enligt de nya reglerna får 50 procent av löneunderlaget i fåmansföretaget användas för att beräkna det lönebaserade utrymmet.⁶⁶ Löneunderlaget består av all kontant ersättning som lämnats till arbetstagare i företaget och dess dotterföretag och tas upp i inkomstslaget tjänst.⁶⁷ Enligt tidigare bestämmelser har 25 procent av löneunderlaget i företaget kunnat användas av delägaren för att beräkna det lönebaserade utrymmet och om det totala löneunderlaget har överstigit 60 IBB, har ytterligare 25 procent av det överstigande beloppet kunnat användas vid beräkning av det lönebaserade utrymmet.⁶⁸ Skillnaden i och med de nya reglerna är att en delägare får använda 50 procent av löneunderlaget i företaget oavsett om det överstigit 60 IBB eller ej.

⁶³ Prop. 2013/14:1, s. 266.

⁶⁴ Prop. 2013/14:1, s. 267.

⁶⁵ Se avsnitt 2.2.2.4.

⁶⁶ 57 kap. 16§ 1 st. IL.

⁶⁷ 57 kap. 17§ 1 st. IL.

⁶⁸ Prop. 2013/14:1, s. 116.

Anledningen till ändringen är att fåmansföretagare som anställer personal ska kompenseras för den risk som en anställning innebär. Det är främst de mindre fåmansföretagen som gynnas av de nya reglerna, eftersom en delägare i ett mindre fåmansföretag tidigare enbart kunnat använda 25 procent av löneunderlaget i företaget. Genom den nya regeländringen uppmuntras de även de mindre fåmansföretagen att anställa personal.⁶⁹

Regeländringen innebär även en förenkling av reglerna om lönebaserat utrymme. En delägare behöver numera endast göra en beräkning av löneunderlaget och inte som tidigare två separata beräkningar, om löneunderlaget uppgick till mer än 60 IBB.⁷⁰

2.3.2.3 Tak för det lönebaserade utrymmet

En begränsning för storleken av det lönebaserade utrymmet, infördes i och med de nya fåmansföretagsreglerna. De nya reglerna innebär att det lönebaserade utrymmet per år inte får överstiga ett belopp motsvarande 50 gånger kontant ersättningen som utgått från fåmansföretaget eller ett dotterföretag, till delägaren själv eller någon närstående till denne.⁷¹

Anledningen till att regeln införts är att det i vissa fåmansföretag finns stora sparade utdelningsutrymmen, som har uppkommit genom att hela gränsbeloppet inte utnyttjats fullt ut. För att begränsa storleken på de utrymmen som sparas införs nu regeln att det lönebaserade utrymmet per år inte får överstiga 50 gånger kontant ersättning till delägaren själv eller närstående till denne. Det görs ingen sammanslagning av både delägarens och en närståendes kontanta ersättning, utan delägaren får själv välja om det ska vara delägarens ersättning eller en närståendes som ska ligga till grund för beräkningen.⁷²

2.3.2.4 Ändrat krav på uttag av egen eller närståendes lön

För att en delägare ska få beräkna ett lönebaserat utrymme, krävs förutom kravet på ett ägande av fyra procent i företaget, att delägaren eller en närstående till denne fått kontant ersättning av företaget. En sådan ersättning får sammanlagt inte understiga det lägsta av sex IBB med ett tillägg av fem procent av den totala kontanta ersättningen i företaget och dess dotterföretag eller 9,6 IBB.⁷³ Ändringen som skett från och med 1 januari 2014 är en sänk-

⁶⁹ Prop. 2013/14:1, s. 278-279.

⁷⁰ Prop. 2013/14:1, s. 279.

⁷¹ 57 kap. 16§ 3 st. II.

⁷² Prop. 2013/14:1, s. 276-277.

⁷³ 57 kap. 19 § 2 p. II.

ning av det ena löneuttagskravet från 10 IBB till 9,6 IBB. Regeln börjar dock gälla först från beskattningsår 2016.⁷⁴

Att sänka kravet på löneuttag innebär att fler fåmansföretagare får möjlighet att beräkna lönebaserat utrymme. Enligt förarbeten gynnar sänkningen främst de mindre fåmansföretagen, eftersom det blir enklare för delägare även i mindre fåmansföretag att få beräkna det lönebaserade utrymmet.⁷⁵

2.3.2.5 Definition av dotterföretag

I de nya reglerna införs en definition av begreppet dotterföretag. Ett dotterföretag definieras som ett företag där moderföretagets andel, direkt eller genom ett annat dotterföretag, är mer än 50 procent av kapitalet av företaget.⁷⁶ Anledningen till att definitionen införts är att de nya reglerna om krav på en kapitalandel på fyra procent, inte ska kunna kringgås genom att exempelvis två företag som båda är moderföretag till ett tredje företag inte båda två ska få kunna utnyttja löneunderlaget i tredje företaget. Genom införandet av en dotterföretagsdefinition förhindras ett sådant förfarande.⁷⁷

2.4 Sammanfattande synpunkter

Syftet med fåmansföretagsreglerna är att hindra att inkomstomvandling från tjänsteinkomster till kapitalinkomster sker i alltför stor omfattning. Fåmansföretagsreglerna ger utrymme för en delägare att upp till ett beräknat gränsbelopp beskattas för utdelning, medan belopp över gränsbeloppet blir beskattat som lön. Från och med 1 januari 2014 gjordes ändringar av fåmansföretagsreglerna. Det har införts ett krav på att en delägare ska ha en kapitalandel om minst fyra procent i företaget, för att få använda ett lönebaserat utrymme. I och med ändringarna får 50 procent av löneunderlaget användas av alla delägare för att beräkna lönebaserat utrymme. Från och med 1 januari 2014 infördes även ett tak för det lönebaserade utrymmet, en sänkning av löneuttagskravet för att få beräkna lönebaserat utrymme och en definition av termen dotterföretag. Ändringarna har införts främst för att hindra att delägare i stora fåmansföretag använder stora löneunderlag för att inkomstomvandla tjänsteinkomster till kapitalinkomster. Det kan därmed ifrågasättas om och i så fall på vilket sätt reg-

⁷⁴ Prop. 2013/14:1, s. 270.

⁷⁵ Prop. 2013/14:1, s. 272-273.

⁷⁶ 57 kap. 19b § II.

⁷⁷ Prop. 2013/14:1, s. 274.

lerna påverkar fåmansföretag som står inför ett kommande generations- eller ägarskifte. I nästa kapitel definieras ett generations- eller ägarskifte och dess koppling med fåmansföretagsreglerna.

3 Generations- och ägarskiften

3.1 Inledning

I kapitlet görs en definition av termen generations- och ägarskifte och vilka faktorer som är viktiga för parter som är involverade i ett skifte. Kapitlet beskriver även på vilket sätt fåmansföretagsreglerna kan användas vid ett generations- eller ägarskifte samt hur reglerna kan påverka ett skifte.

3.2 Innebörd av generations- och ägarskifte

I många fåmansföretag har företaget byggts upp under många år och i vissa fall växt från ett litet företag där kanske enbart delägaren varit anställd, till ett företag med stor omsättning och många anställda. När den nuvarande delägaren inte längre har möjlighet att driva företaget är alternativet att generationsskifta företaget till någon inom familjen eller att ägarskifta företaget genom att sälja det till en extern part.⁷⁸

Vid genomförandet av ett generationsskifte måste hänsyn tas till de olika parter som är involverade i skiftet. Första parten att ta hänsyn till är den nuvarande delägaren som ska lämna över företaget. För en person som ska lämna över företaget är det viktigt att få en skälig ersättning som ska ge möjlighet till en tillfredsställande livssituation även efter skiftet. Nästa part att ta hänsyn till är den blivande delägaren som ska ta över företaget. En viktig fråga för en sådan person är hur ett eventuellt förvärv av fåmansföretaget ska finansieras och att den blivande delägaren ska kunna ta över företaget på villkor där denne har möjlighet att driva det vidare. Om företaget är ett familjeföretag som tas över av nästa generation, blir även en viktig fråga hur eventuella syskon som inte tar över företaget, ska kompenseras.⁷⁹

En annan aspekt av ett generationsskifte är att det oftast finns mycket emotionella faktorer inblandade. En delägare kan ha mycket starka band till företaget som delägaren startat och byggt upp under många år. Det kan innebära svårigheter vid ett generationsskifte och vid bestämmandet av vilka som är lämpliga kandidater att driva företaget vidare.⁸⁰ Emotionella faktorer behandlas inte mer utförligt i uppsatsen.

⁷⁸ Bjuggren & Sund, Skattenytt, Organisering av generationsskifte i små och medelstora familjeföretag, s. 528.

⁷⁹ Rydin, Beskattning av ägare till fåmansföretag, s. 420.

⁸⁰ Rydin, Beskattning av ägare till fåmansföretag, s. 422.

Vid ett generationsskifte måste hänsyn tas till rådande skatteregler, för att få ut önskad effekt av det tilltänkta generationsskiftet. Om skattereglerna ändras kan det innebära att generationsskiftet får genomföras på ett annorlunda sätt än det först tilltänkta.⁸¹ Det är viktigt att långsiktigt planera ett generationsskifte i förväg. I en sådan planeringsprocess är skatteregler och framförallt fåmansföretagsreglerna viktiga för att alla parter ska få önskad effekt av generationsskiftet.⁸²

När företaget ska skifta ägare till en extern part som inte finns inom familjen, finns ett antal faktorer att ta hänsyn till. När ägarna har bestämt att sälja företaget är första steget att hitta en köpare. Potentiella köpare kan finnas bland anställda, konkurrenter, kunder, andra delägare eller privatpersoner som vill starta upp sin verksamhet i ett befintligt företag.⁸³ Vid ett ägarskifte bestäms försäljningspriset genom att företaget värderas till marknadsvärde. Ett marknadsvärde på företaget bestäms genom användandet av en värderingsmetod. Det kan exempelvis vara en marknadsvärdering som utgår från priset på ett liknande företag, en substansvärdering som utgår från det egna kapitalet eller en avkastningsvärdering som utgår från den troliga framtida avkastningen i företaget.⁸⁴

I ett generationsskifte säljs företaget eventuellt för underpris, för att möjliggöra för den blivande delägaren att kunna ta över fåmansföretaget. Denna aspekt behöver inte tas hänsyn till i ett ägarskifte på samma sätt, eftersom delägaren som ska sälja företaget får en marknadsmässig ersättning för sitt företag. Det är dock viktigt med planering i förväg även vid ett ägarskifte, för att skapa en önskvärd effekt för inblandade parter.

3.3 Skattereglens påverkan på generations- och ägarskiften

Utformningen av olika skatteregler spelar en viktig roll i ett planeringsskede av ett generations- eller ägarskifte. En sådan viktig regel är att Sverige i dagsläget inte har någon arvs- eller gåvobeskattning. Detta underlättar framförallt generationsskiften eftersom det blir möjligt för den nuvarande delägaren att överlåta företaget genom gåva till den blivande delägaren utan att transaktionen beskattas.⁸⁵ Om den nuvarande delägaren skulle få en penning-

⁸¹ Carlsson, Silfverberg & Stenman, Generationsskiften och blandade fäng, s. 13.

⁸² Rydin, Beskattning av ägare till fåmansföretag, s. 422.

⁸³ <http://www.almi.se/PageFiles/1311/Sälja%20företaget.pdf> (hämtad 2014-03-31).

⁸⁴ <http://www.almi.se/PageFiles/1311/Sälja%20företaget.pdf> (hämtad 2014-03-31).

⁸⁵ 8 kap. 2 § IL.

gåva i utbyte mot gåvan av aktierna i fåmansföretaget skulle dock en beskattning bli aktuell, eftersom överlåtelsen i sådana fall har samma karaktär som ett köp.⁸⁶

Eftersom många av de företag som genomför generations- och ägarskiften är fåmansföretag, blir skattereglerna för fåmansföretag centrala vid genomförandet av ett skifte. Genom dessa regler finns möjligheter att skatteplanera, för att skapa goda förutsättningar för ett kommande skifte. Skatteplanering genom fåmansföretagsreglerna handlar främst om att ge delägaren i företaget möjlighet att kunna ta ut utdelning från företaget som är lågbeskattad. För att delägaren ska kunna maximera utdelningen som är lågbeskattad måste delägaren ha ett så högt gränsbelopp som möjligt, eftersom det bestämmer upp till vilken nivå lågbeskattad utdelning får tas ut.⁸⁷

Gränsbeloppet bestäms genom antingen schablonregeln eller huvudregeln. Schablonregeln bestäms genom beräkna 2,75 IBB och justeras relativt lite från år till år.⁸⁸ Vid 2014 års deklaration skulle det innebära ett gränsbelopp om 150 150 kronor.⁸⁹ Gränsbelopp genom huvudregeln består av en räntebaserad del samt en lönebaserad del.⁹⁰ Det är genom den lönebaserade delen som delägaren kan skapa ett högt gränsbelopp, främst i de fåmansföretag som har anställda. Skatteplanering för delägaren handlar om att bestämma om denne ska ta ut ersättning från företaget som lön eller utdelning. Om delägaren tar ut ersättning i lön innebär det att delägaren eventuellt behöver betala statlig inkomstskatt om denne har en lön som överstiger brytpunkten.⁹¹ Samtidigt ger ett högt löneuttag möjlighet till ett högre gränsbelopp. Om delägaren väljer att ta ut utdelning beskattas den lägre än tjänsteinkomsterna upp till delägarens sparade gränsbelopp. Företagets likvida medel minskas dock innan utdelning genomförs eftersom företaget betalar bolagsskatt på den vinst företaget gör.⁹²

⁸⁶ Rydin, Beskattning av ägare till fåmansföretag, s. 422-423.

⁸⁷ 57 kap. 20 § II.

⁸⁸ 57 kap. 11 § 1 st. 1 p. II.

⁸⁹ 57 kap. 9 § II anger att IBB för året före beskattningsåret ska användas. Förordning (2011:1019) om inkomstbasbelopp för år 2012 fastställer IBB för 2012 till 54 600 kronor. $2,75 \cdot 54\,600 \text{ kronor} = 150\,150 \text{ kronor}$.

⁹⁰ 57 kap. 11 § 1 st. 2 p. II.

⁹¹ 65 kap. 5 § 2 st. II stadgar skiktgränserna för statlig inkomstskatt för beskattningsår 2014 till 420 800 kr respektive 602 600 kr.

⁹² 1 kap. 3 § 2 st. II stadgar att juridiska personer ska betala statlig inkomstskatt för inkomstlaget näringsverksamhet. 65 kap. 10 § II stadgar skattesatsen för juridiska personers statliga inkomstskatt till 22 procent.

I de flesta fall är det mer gynnsamt att ta ut ersättning i lön upp till brytpunkten för statlig inkomstskatt, medan utdelning är mer gynnsamt för ersättning som överstiger brytpunkten. Om delägaren planerar inför ett kommande skifte i företaget, kan ersättning i lön ändå vara gynnsamt även vid ersättning över brytpunkten. I sådana fall skapas ett högt gränsbelopp som delägaren kan använda när andelarna i fåmansföretaget avyttras och kapitalvinsten lågbeskattas.⁹³

Skatteplanering anses i vissa fall som kontroversiellt och något som kan anses olagligt. Skatteplanering till skillnad från skattefusk handlar om att använda åtgärder som lagstiftningen tillåter och godkänner skattemässigt, för att skapa goda förutsättningar för en viss part.⁹⁴ För en delägare i ett fåmansföretag som står inför ett generations- eller ägarskifte kan en långsiktig skatteplanering innebära fördelar för samtliga parter som är involverade i skiftet.

3.4 Sammanfattande synpunkter

I både ett generations- och ägarskifte finns ett antal viktiga faktorer att ta hänsyn till. För den nuvarande delägaren handlar det främst om att trygga den framtida försörjningen även efter skiftet är genomfört. För den blivande delägaren är det viktigt att lösa finansieringsfrågan och skapa goda förutsättningar för att driva företaget vidare. Att planera skiftet framförallt skattemässigt har stora fördelar för samtliga inblandade parter. Genom fåmansföretagsreglerna har en delägare möjlighet att under en längre period skapa ett högt gränsbelopp, som kan utnyttjas den dag aktierna i företaget avyttras. I nästa kapitel utreds och beskrivs några olika metoder som används vid generations- och ägarskiften och hur dessa påverkar involverade parter.

⁹³ Sandström & Bokelund Svensson, Fåmansföretag, s. 292-294.

⁹⁴ Sandström & Svensson, Skatteplanering, s. 10.

4 Situationen innan lagändringen

4.1 Inledning

Vid planerade generations- och ägarskiften används olika metoder för att skapa goda förutsättningar för de involverade parterna. Metoderna som beskrivs i kapitlet är inte uttömmande utan endast ett antal exempel på metoder som använts för att genomföra generations- och ägarskiften enligt de tidigare fåmansföretagsreglerna. Det utreds hur metoden går till och vilka skattemässiga konsekvenser den aktuella metoden leder till.

4.2 Metoder att genomföra ett generations- eller ägarskifte

4.2.1 Generationsskifte

4.2.1.1 Ren gåva

Ett sätt att överlåta ett fåmansföretag till nästa generation är att ge bort företaget i gåva till den blivande delägaren. Genom att det för närvarande inte finns någon gåvobeskattning i Sverige är ett generationsskifte genom gåva ett relativt enkelt sätt att överföra ett fåmansföretag till nästa generation.⁹⁵ Att generationsskifta ett fåmansföretag genom ren gåva innebär att den nuvarande delägaren ger bort aktierna i företaget till den blivande delägaren.⁹⁶ I de flesta fall innebär det att den blivande delägaren även övertar kontrollen över fåmansföretaget. I vissa fall vill inte den nuvarande delägaren lämna över kontrollen av verksamheten i fåmansföretaget men ändå ge bort en större del av förmögenheten. Detta kan möjliggöras genom att företaget skapar A- och B-aktier med olika röstvärde. Genom att överlåta B-aktierna med ett lägre röstvärde till nästa generation kan stora värden föras över samtidigt som den nuvarande delägaren fortfarande behåller kontrollen över företaget, genom att behålla A-aktierna i företaget.⁹⁷

Fåmansföretagsreglerna stadgar att om företaget överlåts genom gåva får mottagaren överta den tidigare ägarens situation vad gäller beräkning av gränsbelopp.⁹⁸ I praxis har frågan prövats om möjligheten att överta sparade gränsbelopp vid gåva. I ett rättsfall ägde F bolaget X AB och F:s barn A och B ägde bolaget Y AB med 50 procent var. I syfte att om-

⁹⁵ 8 kap. 2 § IL.

⁹⁶ Gustafsson & Lundén, Ägarskifte i företag, s. 152.

⁹⁷ Danielsson & Sund, Familjeägda aktiebolag och generationsskiften, s. 44.

⁹⁸ 57 kap. 11 § 3 st. IL.

strukturera ägandet så A ensamt skulle äga X AB och B ensamt äga Y AB, skulle A genom gåva överlåta sin andel i Y AB till B och F skulle genom gåva överlåta sin andel i X AB till A. Domstolen ansåg att transaktionerna ska bedömas i ett sammanhang och utifrån dess verkliga innebörd. Därmed ansågs att det fanns ett villkor för A att överlåta sin andel i Y AB till B för att få F:s andelar i X AB. Eftersom ersättning utgår för andelarna kan förfarandet inte ses som gåva och därmed kan inte de sparade gränsbeloppen övertas. Det räcker inte med att klassificera en överlåtelse som gåva, utan verkliga innebörden av överlåtelserna måste anses som en gåva för att få överta sparade gränsbelopp.⁹⁹

En viktig aspekt vid ett generationsskifte är hur den nuvarande delägaren som ska lämna företaget ska kunna kompenseras och trygga sin försörjning även efter att fåmansföretaget överlåts.¹⁰⁰ I ett fall där fåmansföretaget överlåts genom gåva blir denna aspekt problematisk att ta hänsyn till, eftersom den som lämnar över företaget inte får någon ersättning för företaget. För att ett förfarande med gåva ska bli aktuellt måste den part som lämnar över företaget redan innan generationsskiftet tryggt sin försörjning. Det går inte att ge bort företaget genom gåva och sedan erhålla en motprestation i form av en penninggåva. Detta anses i sådana fall som ett köp har genomförts och det sker i sådana fall en beskattning av de inblandade parterna.¹⁰¹

4.2.1.2 Gåva i kombination med utdelning

Ett alternativt sätt att generationsskifta ett fåmansföretag är att ta ut utdelning från företaget innan det överlåts som gåva till den blivande delägaren. Denna metod innebär att delägaren inte behöver ge bort företaget som gåva utan att erhålla någon kompensation. När metoden tillämpas bestämmer delägaren ett belopp som denne vill ta ut i utdelning. När utdelningen från företaget har skett överlåts företaget som gåva till den blivande delägaren som ska ta över företaget.¹⁰²

Genom metoden kan delägaren bestämma en skälig ersättning som denne vill ha ut från företaget. För att delägaren ska kunna ta ut en sådan utdelning måste det finnas utdelningsbara medel i företaget som motsvarar den nivå som delägaren vill ha ut. Så länge som det

⁹⁹ Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) 2012 not 74.

¹⁰⁰ Rydin, Beskattning av ägare till fåmansföretag, s. 420.

¹⁰¹ Rydin, Beskattning av ägare till fåmansföretag, s. 423.

¹⁰² <http://www.foretagande.se/generationsskifte-nar-ny-generation-tar-over/> (hämtad 2014-04-25).

finns utdelningsbara medel i företaget innebär metoden att delägaren får ersättning för företaget samtidigt som den som ska ta över företaget inte behöver finansiera ett köp av företaget. Om den nuvarande delägaren tar ut utdelning från företaget innebär det att företagets tillgångar minskar. Nivån på utdelning måste anpassas så att företaget inte urholkas. Detta försämrar i sådana fall den blivande delägarens möjligheter att driva företaget vidare.

De beskattningskonsekvenser som uppstår med anledning av metoden är beroende av delägarens sparade gränsbelopp. Om utdelningen ryms inom delägarens sparade gränsbelopp beskattas utdelningen med en effektiv skattesats på 20 procent.¹⁰³ Den del av utdelningen som inte ryms inom delägarens sparade gränsbelopp beskattas i inkomstslaget tjänst.¹⁰⁴ Betydelsen av att utdelningen ryms inom det sparade gränsbeloppet kan illustreras med ett exempel. En delägare i ett fåmansföretag vill ha ut en ersättning om ca 1 Mkr och väljer därför att ta ut utdelning från företaget om 1,5 Mkr. Om delägarens sparade utdelningsutrymme uppgår till 1,5 Mkr eller mer innebär det en beskattning på 300 000 kr, vilket ger delägaren en vinst efter skatt på 1,2 Mkr.¹⁰⁵ Om delägarens gränsbelopp istället enbart uppgår till 500 000 kr innebär det en beskattning i inkomstslaget kapital på 100 000 kr.¹⁰⁶ Resterande 1 Mkr av utdelningen beskattas i inkomstslaget tjänst.¹⁰⁷ Detta kan innebära en beskattning mellan 320 000 kr och 570 000 kr beroende på om delägaren blir beskattad för statlig inkomstskatt eller inte.¹⁰⁸ I fallet att delägaren blir beskattad för statlig inkomstskatt innebär det att delägaren gör en vinst efter skatt på 830 000 kr.¹⁰⁹ I exemplet innebär de båda alternativen en skillnad i slutlig vinst på 370 000 kr.¹¹⁰ Det finns därmed incitament för en delägare att över tid bygga upp höga sparade gränsbelopp. I nästa skede när företa-

¹⁰³ 57 kap. 20 § IL stadgar att två tredjedelar av utdelningen ska tas upp i inkomstslaget kapital. 65 kap. 7 § IL stadgar att skattesatsen för kapitalinkomster är 30 procent. $2/3 \cdot 30$ procent = 20 procent.

¹⁰⁴ 57 kap. 20 § IL.

¹⁰⁵ $1,5 \text{ Mkr} \cdot 0,2 = 300\,000 \text{ kr}$, $1,5 \text{ Mkr} - 300\,000 \text{ kr} = 1,2 \text{ Mkr}$.

¹⁰⁶ $500\,000 \text{ kr} \cdot 0,2 = 100\,000 \text{ kr}$.

¹⁰⁷ 57 kap. 20 § IL.

¹⁰⁸ 65 kap. 5 § 2 st. IL stadgar skiktgränserna för statlig inkomstskatt för beskattningsår 2014 till 420 800 kr respektive 602 600 kr. 65 kap. 5 § 1 st. IL stadgar en skattesats på 25 procent på inkomster över den övre skiktgränsen. Om delägarens kommunala skattesats uppskattas till 32 procent innebär det en beskattning på 57 procent. $1 \text{ Mkr} \cdot 0,32 = 320\,000 \text{ kr}$, $1 \text{ Mkr} \cdot 0,57 = 570\,000 \text{ kr}$.

¹⁰⁹ $1,5 \text{ Mkr} - (100\,000 \text{ kr} + 570\,000 \text{ kr}) = 830\,000 \text{ kr}$.

¹¹⁰ $1,2 \text{ Mkr} - 830\,000 \text{ kr} = 370\,000 \text{ kr}$.

get ges i gåva till den blivande delägaren som ska ta över företaget uppstår inga beskattningseksekvenser. Detta eftersom förvärv genom gåva inte utlöser någon beskattning.¹¹¹

4.2.1.3 Försäljning via aktiebolag till underpris

Ett sätt att generationsskifta fåmansföretaget till den blivande delägaren är att sälja företaget till ett pris under marknadsvärdet. Denna metod genomförs genom att den nuvarande delägaren skaffar ett nytt aktiebolag (NYAB). Samtliga aktier i det gamla fåmansföretaget säljs sedan till NYAB. Försäljningen sker oftast till ett pris som motsvarar anskaffningsvärdet på företaget plus det gränsbelopp som aktierna har. Betalningen för aktierna sker genom att en revers med ränta utfärdas. Detta förfarande benämns en intern aktieöverlåtelse, vilket i princip innebär att ägaren säljer sitt fåmansföretag till sig själv.¹¹²

I nästa steg bildar den blivande delägaren ett eget aktiebolag. Detta företag förvärv sedan aktierna i fåmansföretaget från NYAB. Priset på transaktionen kan bestämmas utifrån vad som passar parterna. Att förfarandet är förekommande vid ett planerat generationsskifte kan ses exempelvis i praxis.¹¹³

Genom detta förfarande kan priset på företaget sättas till en nivå som tillgodoser båda inblandade parter. Nivån kan anpassas så att de som lämnar över företaget får en skälig kompensation, samtidigt som den blivande delägaren inte behöver betala marknadsvärdet för företaget. Finansieringen för delägaren kan bli en komplicerad fråga om priset sätts alltför högt. De måste nämligen se till att betala kontant, eftersom det enligt Aktiebolagslagens (ABL) regler finns ett låneförbud.¹¹⁴ Eftersom detta är en civilrättslig regel, utreds inte detta mer utförligt.

I första skedet när ägaren säljer aktierna i fåmansföretaget till NYAB uppstår ingen beskattningseksekvens om priset är satt till anskaffningsvärdet. Detta med anledningen av att ingen vinst uppstår hos delägaren eftersom alla inkomster tas upp som intäkt och utgifter dras av som en kostnad.¹¹⁵ Enligt reglerna om underprisöverlåtelser sägs att om en fy-

¹¹¹ 8 kap. 2 § II.

¹¹² Rydén, Beskattning av ägare till fåmansföretag, s. 415.

¹¹³ Se exempelvis RÅ 2003 ref 68 och RÅ 2003 ref 44 där ett generationsskifte var tänkt att genomföras via en intern aktieöverlåtelse. Rättsfrågorna som prövas i fallen behandlar inte frågan om intern aktieöverlåtelse utan andra frågor.

¹¹⁴ 21 kap. 1 § ABL.

¹¹⁵ 42 kap. 1 § 1 och 2 st. II.

sisk person överlåter en tillgång utan ersättning eller för ersättning under både marknadsvärdet och omkostnadsbelopp, ska tillgången anses avyttrad mot tillgångens omkostnadsbelopp.¹¹⁶ I nästa skede då aktierna i fåmansföretaget säljs till den blivande delägarens nybildade aktiebolag sker inte heller då någon beskattning för delägaren. Detta med anledning av att andelarna är näringsbetingade och en avyttring av sådana andelar är skattefri.¹¹⁷ Detta innebär att den nuvarande delägaren kan sälja fåmansföretaget till den blivande delägaren utan några beskattningseksekvenser.

Den vinst som uppstår vid försäljningen till den blivande delägaren finns sedan i delägarens företag NYAB. Om delägaren vill kunna tillgodoräkna sig de likvida medel som finns i NYAB finns ett antal faktorer att ta hänsyn till. Andelarna i NYAB är kvalificerade eftersom det uppfyller definitionen av ett fåmansföretag.¹¹⁸ Eftersom delägaren blir beskattad i inkomstslaget tjänst på de inkomster som överstiger gränsbeloppet finns anledning för delägaren att få andelarna ”avkvalificerade”, eftersom detta innebär att beskattning sker i inkomstslaget kapital istället för tjänst.¹¹⁹ För att andelarna inte längre ska ses som kvalificerade gäller att delägaren inte får vara verksam i betydande omfattning i fåmansföretaget eller ett företag med samma eller liknande verksamhet under en period av fem år.¹²⁰ Möjligheten för en delägare att få sina andelar ”avkvalificerade” har prövats av Regeringsrätten (nuvarande Högsta Förvaltningsdomstolen) i ett antal fall. Prövningarna har gällt framförallt om andelarna är kvalificerade på grunden samma eller likartad verksamhet.

I RÅ 2010 ref 11 II prövade domstolen om företaget ansågs bedriva samma eller likartad verksamhet och om andelarna därmed ska anses som kvalificerade eller inte. I rättsfallet ägde två personer bolaget X AB. För att genomföra ett generationsskifte köpte de båda personerna varsitt nytt bolag, Y AB och Z AB, till vilka verksamheten i X AB överläts. Bolagen Y AB och Z AB avyttrades sedan till en av personernas barn. X AB bedrev fortfarande viss uthyrningsverksamhet till de båda andra bolagen Y AB och Z AB. Domstolen gjorde bedömningen att personerna inte var verksamma i betydande omfattning i X AB,

¹¹⁶ 53 kap. 2 och 3 §§ IL.

¹¹⁷ 25a kap. 3 och 5 §§ IL.

¹¹⁸ 56 kap. 2 § 1 p. IL.

¹¹⁹ 57 kap. 20 § IL.

¹²⁰ 57 kap. 4 § IL.

men att de tre bolagen ansågs bedriva samma eller likartad verksamhet. Detta innebar att andelarna som delägarna i X AB hade skulle anses kvalificerade enligt 57 kap. 4 § II.¹²¹

Även efter avgörandena i RÅ 2010 ref 11 har praxis utvecklats. Domstolen har ansett att om kapital som kommer från en försäljning av det ursprungliga fåmansföretaget sedan använts i ett nytt företag, anses verksamheten härröra från det ursprungliga företaget och det är då att anse som samma eller likartad verksamhet.¹²² Om delägaren ett antal år efter försäljning återköper aktier i fåmansföretaget via ett annat företag än där kapitalet finns anses samma eller likartad verksamhet bedrivas även om delägaren under några år har varit passiv.¹²³ I de fall ett företag säljs och delägaren arbetar kvar i företaget men enbart som anställd och förvaltar kapitalet från försäljningen i ett separat företag, anses företagen inte bedriva samma eller likartad verksamhet.¹²⁴ Skatterättsnämnden har också i ett förhandsbesked bedömt frågan om två fåmansföretag bedriver samma eller likartad verksamhet. Två personer ägde tillsammans två företag X AB och Y AB. Y AB ägde i sin tur Z AB genom att ha köpt det från X AB. Skatterättsnämnden ansåg att kapitalet som fanns i X AB hade genererats i Z AB genom ägarnas arbetsinsatser. Om ägarna bildade ett NYAB som skulle överta verksamheten från X AB, skulle Z AB och NYAB anses bedriva samma eller likartad verksamhet.¹²⁵ Förhandsbeskedet har sedan fastställts av HFD.¹²⁶

Konsekvensen av den praxis som utvecklats angående s.k. trädabolag är att ett generationsskifte genom försäljning via aktiebolag till underpris får konsekvenser för den nuvarande delägaren som ska skifta företaget. En andel har en karenstid på fem år där andelen fortfarande anses som kvalificerad.¹²⁷ Domstolens tolkning innebär att delägarens andel anses som kvalificerad på grunden av att företaget bedriver samma eller likartad verksamhet. Eftersom andelen fortfarande anses som kvalificerad börjar ingen karenstid att löpa. Det innebär att delägaren blir beskattad enligt fåmansföretagsreglerna när vinsten från försäljningen av fåmansföretaget realiserar. Kapitalvinsten beskattas till två tredjedelar i inkomst-

¹²¹ RÅ 2010 ref 11 II.

¹²² HFD 2012 ref 67 I.

¹²³ HFD 2012 not 62.

¹²⁴ HFD 2012 ref 67 II.

¹²⁵ Skatterättsnämnden dnr 82-12/D.

¹²⁶ HFD mål nr 4061-13.

¹²⁷ 57 kap. 4 § 1 st. 1 p. II.

slaget kapital upp till det sparade gränsbeloppet. Resterande belopp beskattas som inkomst av tjänst.¹²⁸

4.2.2 Ägarskifte

4.2.2.1 Direktförsäljning

Om delägaren i ett fåmansföretag vill sälja företaget till en extern part kan detta genomföras genom en direktförsäljning till företagets marknadsvärde. I en försäljningsprocess är första steget att hitta en köpare och nästa steg att komma överens om ett pris för företaget med den tilltänkta köparen.¹²⁹

Vid en direktförsäljning erhåller den tidigare delägaren en marknadsmässig kompensation för fåmansföretaget. Delägaren behöver inte ta hänsyn till att sälja fåmansföretaget till underpris eller ge bort företaget i gåva, vilket kan bli aktuellt om ett generationsskifte ska genomföras.

De beskattningskonsekvenser som uppstår vid en direktförsäljning är beroende av delägarrens sparade gränsbelopp och hur stor ersättning för fåmansföretaget är. Den kapitalvinst som ryms inom gränsbeloppet tas upp till två tredjedelar i inkomstslaget kapital. Resterande kapitalvinst som överstiger gränsbeloppet tas upp i inkomstslaget tjänst.¹³⁰ Kapitalvinster som överstiger 100 IBB tas upp i sin helhet i inkomstslaget kapital.¹³¹ En direktförsäljning av fåmansföretaget kan vara gynnsam för delägaren om denne har ett gränsbelopp som är lika med eller större än ersättningen för företaget. I sådana fall blir den effektiva beskattningen endast 20 procent.¹³² I de fall delägaren inte har ett högt sparat gränsbelopp beskattas denne till stor del i inkomstslaget tjänst, vilket kan innebära en relativt hög skattesats.¹³³

¹²⁸ 57 kap. 21 § 1 st. IL.

¹²⁹ Se avsnitt 3.2.

¹³⁰ 57 kap. 21 § 1 st. IL.

¹³¹ 57 kap. 22 § 1 st. IL.

¹³² Kapitalvinst upp till gränsbeloppet tas upp till två tredjedelar i inkomstslaget kapital enligt 57 kap. 21 § 1 st. IL. 65 kap. 7 § IL stadgar skattesatsen för kapitalinkomster till 30 procent. Den effektiva skattesatsen blir 20 procent, eftersom $2/3 \cdot 30\% = 20\%$.

¹³³ 65 kap. 5 § 2 st. IL stadgar skiktgränserna för statlig inkomstskatt för beskattningsår 2014 till 420 800 kr respektive 602 600 kr. 65 kap. 5 § 1 st. IL stadgar en skattesats på 25 procent på inkomster över den övre skiktgränsen. Om delägarrens kommunala skattesats uppskattas till 32 procent innebär det en beskattning på 57 procent.

4.2.2.2 Försäljning via aktiebolag till marknadsvärde

En delägare kan även välja att sälja fåmansföretaget till en extern part via ett aktiebolag. Detta sker genom att delägaren genomför en intern aktieöverlåtelse, där delägaren bildar ett nytt aktiebolag, NYAB, till vilka samtliga andelar i det ursprungliga fåmansföretaget säljs. Priset på andelarna sätts till anskaffningsvärdet ökat med gränsbeloppet och betalningen sker genom utfärdande av revers.¹³⁴ I nästa steg säljer NYAB aktierna i det ursprungliga fåmansföretaget till en extern part och i samband med det regleras den skuld som uppkommit med anledningen av reversen mellan NYAB och delägaren.

I likhet med en direktförsäljning innebär en försäljning via ett aktiebolag att delägaren får en marknadsmässig kompensation vid försäljningen och behöver inte ta hänsyn till att eventuellt sälja företaget till underpris för att underlätta övertagandet av företaget för den blivande delägaren.

En försäljning av fåmansföretaget via aktiebolag ger delägaren flexibilitet vad gäller beskattningskonsekvenserna. Fram tills företaget har sålts till den externa parten uppstår ingen beskattning med anledning av reglerna om underprisöverlåtelser och näringsbetingade andelar.¹³⁵ När delägaren vill få ut de medel som försäljningen av fåmansföretaget genererat kan delägaren välja att vara passiv i företaget under fem år för att andelarna inte längre ska anses kvalificerade. Under femårsperioden kan delägaren ta ut utdelning från fåmansföretaget upp till gränsbeloppet, vilket innebär att sådan utdelning beskattas med 20 procent.¹³⁶ När femårsperioden har löpt ut kan delägaren avveckla bolaget och vinsten beskattas i inkomstslaget kapital.

I praxis har frågan prövats vad som gäller för en delägare som vill att karenstiden på fem år ska börja löpa, när denne har sålt aktierna i det ursprungliga fåmansföretaget. I RÅ 2009 not. 68 behandlades en situation där en person A ägde samtliga aktier samt var styrelseledamot i företaget X AB. År 2002 såldes företaget till en utomstående person och från år 2003 bedrev person A endast värdepappersförvaltning i X AB, i en omfattning av mindre än 10 timmar per år. Frågan som avgjordes var om person A skulle anses verksam i bety-

¹³⁴ Rydin, Beskattning av ägare till fåmansföretag, s. 415.

¹³⁵ 53 kap. 2 och 3 §§ IL och 25a kap. 3 och 5 §§ IL.

¹³⁶ 57 kap. 20 § IL stadgar att två tredjedelar av utdelningen ska tas upp i inkomstslaget kapital. 65 kap. 7 § IL stadgar att skattesatsen för kapitalinkomster är 30 procent. $2/3 \cdot 30$ procent = 20 procent.

dande omfattning i X AB. Domstolen ansåg inte att detta skulle anses som verksam i betydande omfattning, vilket innebar att personens andelar inte skulle anses vara kvalificerade.

För en person som säljer sitt fåmansföretag till en extern part via ett aktiebolag, innebär praxis att denne genom att vara passiv och endast utföra ett fåtal förvaltande arbetsuppgifter i företaget kan få sina andelar ”avkvalificerade” efter fem år. När den perioden har löpt ut beskattas delägaren inte enligt fåmansföretagsreglerna utan istället i inkomstslaget kapital.

4.3 Sammanfattande synpunkter

För att genomföra generations- och ägarskiften i ett fåmansföretag kan olika metoder användas. Ett generationsskifte kan exempelvis genomföras genom att företaget överlåts som ren gåva, överlåts som gåva i kombination med utdelning eller att det säljs till underpris via ett aktiebolag. Ett ägarskifte kan exempelvis genomföras genom en direktförsäljning av företaget eller en försäljning via ett aktiebolag. Denna beskrivning utgår från det rättsläge som varit innan lagändringen 1 januari 2014 trädde i kraft. Det som utreds i nästa kapitel är om de nya fåmansföretagsreglerna påverkar ett generations- eller ägarskifte och hur lagändringarna påverkar de olika metoderna som beskrivits i detta kapitel.

5 Situationen efter lagändringen

5.1 Inledning

I kapitlet studeras hur de nya fåmansföretagsreglerna påverkar ett generations- eller ägarskifte. Inledningsvis görs en genomgång av de nya fåmansföretagsreglerna och om och i så fall på vilket sätt de påverkar generations- eller ägarskiften. Därefter analyseras hur de metoder som beskrivits i tidigare kapitel för att genomföra ett skifte påverkas av lagändringarna samt vilka skillnader som föreligger mellan ett generationsskifte och ett ägarskifte även efter de genomförda lagändringarna.

5.2 De nya fåmansföretagsreglernas påverkan på ett generations- eller ägarskifte

5.2.1 Höjning av det lönebaserade utrymmet

Från 1 januari 2014 infördes ändringen i fåmansföretagsreglerna att 50 procent av löneunderlaget i företaget får användas för att beräkna det lönebaserade utrymmet.¹³⁷ Tidigare har enbart delägare som haft ett fåmansföretag där löneunderlaget överstigit 60 IBB haft möjligheten att beräkna 50 procent av löneunderlaget i företaget, i övriga fall har endast 25 procent av löneunderlaget fått användas.¹³⁸ Konsekvensen av lagändringen är att delägare i fåmansföretag som har möjlighet att använda lönebaserat utrymme, kommer få högre gränsbelopp. Detta gör det möjligt för delägaren att ta ut större belopp som lågbeskattad utdelning.¹³⁹

När det gäller generations- eller ägarskiften har delägarrens gränsbelopp en relativt stor betydelse. Om delägaren har ett högt sparad gränsbelopp vid en försäljning av fåmansföretaget innebär det att den del av vinsten som motsvaras av ett sparad gränsbelopp beskattas endast till två tredjedelar i inkomstslaget kapital.¹⁴⁰ Med anledning av den nya lagändringen kan fler delägare i fåmansföretag bygga upp högre sparade gränsbelopp och under kortare tid än enligt de tidigare reglerna. Om ett generations- eller ägarskifte ska genomföras ge-

¹³⁷ 57 kap. 16 § 1 st. IL.

¹³⁸ Prop. 2013/14:1, s. 278.

¹³⁹ Prop. 2013/14:1, s. 279.

¹⁴⁰ 57 kap. 21 § 1 st. IL.

nom en försäljning av företaget innebär de nya lagändringarna att vinsten efter den genomförda försäljningen mer troligt innefattas i delägarens sparade gränsbelopp. En lägre beskattning innebär att delägaren får behålla en större del av den kapitalvinst som försäljningen av företaget genererar.

Även för det fall att generationsskiftet är tänkt att ske genom att företaget ges i gåva till delägarens barn innebär den nya lagändringen fördelar. Vid ett förfarande med gåva måste delägaren innan överlåtelsen ha tryggt sin försörjning, eftersom delägaren inte får någon ersättning för överlåtelsen av företaget.¹⁴¹ Genom att delägaren genom den nya lagändringen, har möjlighet att ta ut mer utdelning som är lågbeskattad, underlättas möjligheten för delägaren att kunna bygga upp en förmögenhet för att trygga sin försörjning och därmed överlåta företaget som gåva.

Det bör erinras att det är endast delägare som har möjlighet att beräkna sitt gränsbelopp enligt huvudregeln som kan utnyttja de nya lagändringarna, eftersom ändringen berör det lönebaserade utrymmet. För den delägare som beräknar sitt gränsbelopp enligt schablonregeln har ingenting förändrats i och med de nya reglerna.¹⁴²

5.2.2 Ändrat krav på uttag av egen eller närståendes lön

En delägare kan beräkna lönebaserat utrymme om delägaren eller närstående till denne fått kontant ersättning från företaget som överstiger det lägsta av sex IBB plus fem procent av den kontanta ersättningen i företaget eller 9,6 IBB.¹⁴³ Enligt de nya fåmansreglerna sänks det ena kravet på löneuttag från 10 IBB till 9,6 IBB.¹⁴⁴ Den nya lagändringen får anses påverka ett generations- eller ägarskifte, eftersom fler delägare får möjlighet att beräkna lönebaserat utrymme. Eftersom fler delägare kan beräkna lönebaserat utrymme innebär det en möjlighet att bygga upp sparade gränsbelopp, vilket i sin tur innebär förbättrade möjligheter till en lägre beskattning av kapitalvinsten vid en försäljning av företaget.

Sänkningen av löneuttagskravet är enbart 0,4 IBB, vilket är en relativt liten sänkning och ökningen i antalet delägare som efter sänkningen får räkna lönebaserat utrymme är troligtvis litet. Den nya sänkningen av löneuttagskravet berör ca 20 000 delägare i fåmansföre-

¹⁴¹ Danielsson & Sund, Familjeägda aktiebolag och generationsskiften, s. 41.

¹⁴² 57 kap. 11 § 1 st. 1 och 2 p. IL.

¹⁴³ 57 kap. 19 § 2 p. IL.

¹⁴⁴ Prop. 2013/14:1, s. 272.

tag.¹⁴⁵ Antalet fåmansföretag i Sverige uppgår till ca 200 000 stycken.¹⁴⁶ Den nya lagändringen får anses ha en begränsad effekt med tanke på att sänkningen av löneuttagskravet är 22 760 kronor.¹⁴⁷

5.2.3 Definition av dotterföretag

Från 1 januari 2014 infördes en definition av ett dotterföretag. Enligt den nya definitionen är ett dotterföretag ett företag där moderföretags andel direkt eller indirekt överstiger 50 procent av kapitalet i företaget.¹⁴⁸ Det kan ifrågasättas om ändringen innebär några konsekvenser för genomförandet av ett generations- eller ägarskifte. Det kan tänkas att lagändringen kan innebära vissa svårigheter för det fall att två stycken syskon med varsitt aktiebolag ska förvärva den nuvarande delägarens fåmansföretag via aktiebolaget. I sådana fall skulle de två företagen inte uppfylla kravet på att vara ett dotterföretag eftersom inget av företagen har ett ägande som överstiger 50 procent. Det skulle i sådana fall kunna försvåra ett generationsskifte genom att möjligheten att använda löneunderlag från samtliga företag begränsas.¹⁴⁹

5.2.4 Tak för det lönebaserade utrymmet

De nya fåmansföretagsreglerna innebär en takgräns för hur högt det lönebaserade utrymmet får vara för en delägare. Det lönebaserade utrymmet får inte vara mer än 50 gånger sådan kontant ersättning som delägaren eller närstående har fått från företaget eller ett dotterföretag.¹⁵⁰ Då delägarens gränobelopp är viktigt vid ett generations- eller ägarskifte kan ifrågasättas om lagändringen får någon påverkan för ett eventuellt skifte. Troligtvis får den nya lagändringen inte någon påverkan för ett generations- eller ägarskifte, då gränsen är satt relativt högt. Även i förarbetena till lagändringen uttrycks att den nya ändringen inte har någon direkt effekt för möjligheten att ta ut lågbeskattad utdelning, utan främst hindrar att

¹⁴⁵ Prop. 2013/14:1, s. 273.

¹⁴⁶ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/22/34/21/1a852699.pdf> (hämtad 2014-04-16).

¹⁴⁷ Förordning (2013:719) om inkomstbasbelopp för år 2014 fastställer IBB för 2014 till 56 900 kronor, $0,4 \cdot 56\,900 \text{ kr} = 22\,760 \text{ kr}$.

¹⁴⁸ 57 kap. 19a § II.

¹⁴⁹ 57 kap. 17 § 1 st. II stadgar att kontant ersättning i företaget och dess dotterföretag får användas för att beräkna löneunderlaget.

¹⁵⁰ 57 kap. 16 § 3 st. II.

stora gränsbelopp sparas från år till år.¹⁵¹ Ett räkneexempel kan illustrera storleken på de belopp som får beräknas som gränsbelopp trots införandet av takgränsen. Om en delägare tar ut en lön i företaget på 9,6 IBB, vilket är en av gränserna som kan bli aktuella för att få beräkna lönebaserat utrymme,¹⁵² innebär ett sådant löneuttag en takgräns på ca 27 Mkr.¹⁵³ Det innebär att en delägare under relativt få år kan bygga upp höga gränsbelopp trots den nya begränsningen. Den nya lagändringen bör därmed inte påverka generations- eller ägarskiftet eftersom takgränsen är satt på en relativt hög nivå.

5.2.5 Fyra procentsspärren

I och med de nya fåmansföretagsreglerna infördes ett krav på att en delägare skulle inneha andelar i fåmansföretaget som motsvarar minst fyra procent av kapitalet i företaget, för att få beräkna lönebaserat utrymme.¹⁵⁴ Framst är det i företag med advokater, revisorer och konsulter som reglerna har överutnyttjats och det är denna användning som ska förhindras genom de nya reglerna.¹⁵⁵ När det gäller generations- och ägarskiftet är detta främst något som sker i mindre i familjeföretag.¹⁵⁶ Därmed påverkas inte lagändringen med införandet av ett krav på fyra procent införandet med ett generations- eller ägarskifte i någon vidare bemärkelse.

5.3 Lagändringarnas påverkan på metoder att genomföra ett generations- eller ägarskifte

De nya lagändringarna av fåmansföretagsreglerna får effekter för de metoder som används för att genomföra ett generations- eller ägarskifte. Framst är det höjningen av det lönebaserade utrymmet som påverkar ett skifte eftersom den nya bestämmelsen underlättar delägarrens möjlighet att öka upp sitt sparade gränsbelopp.¹⁵⁷ Sänkningen av kravet på löneuttag av

¹⁵¹ Prop. 2013/14:1, s. 277.

¹⁵² 57 kap. 19 § 2 p. IL.

¹⁵³ $9,6 * 56\,900$ (IBB 2014) = 546 240 kr, $546\,240 * 50 = 27\,312\,000$ kr, Då sänkningen av löneuttag sker från beskattningsår 2016 borde IBB för 2015 användas. Eftersom det ej kan fastställas används IBB för 2014 som en indikation.

¹⁵⁴ 57 kap. 19 § 1 p. IL.

¹⁵⁵ <http://www.regeringen.se/content/1/c6/22/34/21/1a852699.pdf> (hämtad 2014-04-16).

¹⁵⁶ Gustafsson & Lundén, Ägarskifte i företag, s. 7.

¹⁵⁷ 57 kap. 16 § 1 st. IL.

delägaren eller någon närstående innebär att fler delägare får möjlighet att använda löneunderlaget i fåmansföretaget för att beräkna sitt gränsbelopp.¹⁵⁸

Metoden att generationsskifta företaget genom gåva påverkas av lagändringen. Varje sig delägaren väljer att skifta företaget genom ren gåva eller i kombination med utdelning får lagändringen positiva effekter för delägaren. Genom att en delägare kan ta ut mer utdelning från företaget som lågbeskattas underlättas möjligheten för delägaren att trygga sin försörjning. Antingen kan delägaren planera för generationsskiftet och under en längre period ta ut lågbeskattad utdelning från företaget och sedan generationsskifta företaget genom en ren gåva eller ta ut en större utdelning som lågbeskattas i samband med generationsskiftet och sedan skifta företaget genom gåva. Jämfört med tidigare lagstiftning där enbart 25 procent av löneunderlaget fick användas för att beräkna lönebaserat utrymme innebär de nya reglerna större möjligheter för en delägare att bygga upp stora gränsbelopp genom att använda löneunderlaget i fåmansföretaget. Det innebär i sin tur att delägaren kan ta ut mer utdelning som är lågbeskattad eftersom gränsbeloppen är högre. Gränsbeloppen och därmed möjligheten till lågbeskattad utdelning är av stor betydelse vid ett generationsskifte genom gåva och de nya reglerna får troligtvis positiva effekter för ett genomföra ett skifte genom att använda någon av gåvometoderna.

Lagändringarna påverkar även genomförandet av ett generations- eller ägarskifte genom någon av de försäljningsbaserade metoderna. Höjningen av det lönebaserade utrymmet är det som påverkar även de försäljningsbaserade metoderna. Vid en direktförsäljning är det sparade gränsbeloppet centralt eftersom detta till stor del påverkar hur vinsten som uppstår efter försäljningen beskattas. Eftersom en delägare får föra vidare det utdelningsutrymme som inte används ett beskattningsår till nästa år, kan en delägare över en längre period bygga upp höga sparade gränsbelopp.¹⁵⁹ Vid en direktförsäljning av fåmansföretaget är det mer troligt att en större del av köpeskillingen ryms inom det sparade gränsbeloppet och därmed beskattas till två tredjedelar i inkomstslaget kapital.¹⁶⁰

När det gäller försäljning via aktiebolag oavsett om det sker till marknadsvärde eller underpris, påverkas även dessa metoder av lagändringen. De nya reglerna underlättar för delägaren att bygga upp höga gränsbelopp med anledning av höjningen av det lönebaserade ut-

¹⁵⁸ 57 kap. 19 § 2 p. IL.

¹⁵⁹ 57 kap. 13 § IL.

¹⁶⁰ 57 kap. 21 § 1 st. IL.

rymmet. I en försäljningsprocess hamnar slutligen vinsten i ett av delägaren bildat NYAB. När delägaren realiserar vinsten styr delägarens sparade gränsbelopp hur denne blir beskattad. Om hela vinsten ryms inom det sparade gränsbeloppet, beskattas vinsten till två tredjedelar i inkomstslaget kapital. Den vinst som inte ryms inom sparade gränsbeloppet beskattas i inkomstslaget tjänst.¹⁶¹ Lagändringen med en höjning av det sparade utdelningsutrymmet innebär att delägarens möjlighet att bygga upp ett högt sparat gränsbelopp ökas. Därmed blir en större del av kapitalvinsten lågbeskattad eftersom en större del av köpeskillingen ryms inom det sparade gränsbeloppet.

5.4 Skillnad mellan generationsskiften och ägarskiften

Det föreligger en skillnad i att genomföra ett generationsskifte eller ett ägarskifte med anledning av den utvecklade praxisen angående s.k. trädabolag. Det innebär att en delägare som genomför ett generationsskifte har relativt svårt att få sina andelar ”avkvalificerade” medan en delägare som genomför ett ägarskifte kan få sina andelar ”avkvalificerade” genom att vara passiv i företaget under fem år. De nya fåmansföretagsreglerna behandlar inte dessa skillnader och situationen kvarstår därmed.

Problemet har uppmärksamrats i förarbeten, där det uttrycks att det finns en särskild problematik vid ägarskiften där närstående personer till delägaren tar över företaget.¹⁶² I en utredning som har tillsatts ska frågan utredas om regeln om karenstid utgör ett hinder när ett skifte genomförs till närstående samt om beskattningen ska vara neutral för delägare som genomför ett generationsskifte respektive ett ägarskifte.¹⁶³

5.5 Sammanfattande synpunkter

De nya fåmansföretagsreglerna innebär en påverkan för generations- och ägarskiften. Genom att en delägare får använda 50 procent av löneunderlaget istället för 25 procent när denne beräknar sitt gränsbelopp kan delägaren snabbare bygga upp högre sparade gränsbelopp. Detta underlättar och förbättrar möjligheterna för ett generations- eller ägarskifte. Sänkningen av löneuttagskravet innebär att fler delägare får beräkna lönebaserat utrymme, vilket underlättar ett eventuellt skifte. Genom lagändringarna påverkas metoderna att genomföra ett generations- eller ägarskifte på. Höjningen av det lönebaserade utrymmet in-

¹⁶¹ 57 kap. 21 § 1 st. II.

¹⁶² Prop. 2013/14:100, s. 64.

¹⁶³ Dir. 2014:42, s. 5.

nebär att ett skifte genom någon av gåvametoderna underlättas eftersom delägaren kan ta ut mer lågbeskattad utdelning. Även ett skifte genom någon av de försäljningsbaserade metoderna påverkas med anledningen av höjningen av det lönebaserade utrymmet. Köpeskillingen som delägaren erhåller från försäljningen av fåmansföretaget ryms till större del inom delägarens sparade gränsbelopp, vilket innebär att delägaren gör en större vinst vid en försäljning av företaget enligt de nya fåmansföretagsreglerna. De nya lagändringarna innebär ingen ändring av de skillnader som föreligger mellan att genomföra ett generationsskifte och ett ägarskifte med anledning av den praxis som utvecklats kring s.k. trädabolag.

6 Analys

6.1 Påverkar lagändringarna ett generations- och ägarskiften?

Lagändringarna av fåmansföretagsreglerna har som syfte att motverka en överkompensation till delägare i stora fåmansföretag genom att begränsa löneunderlagsregeln.¹⁶⁴ En genomgripande lagändring kan dock få sidoeffekter och påverka även andra rättsområden. Eftersom fåmansföretagsreglerna är centrala vid generations- och ägarskiften är det intressant att se om och i så fall hur ett generations- och ägarskiften påverkas av de nya fåmansföretagsreglerna. Det är också detta som är syftet och utgångspunkten med denna uppsats. Enligt författarens mening har de nya lagändringarna av fåmansföretagsreglerna effekter för generations- och ägarskiften. Framförallt är det höjningen av det lönebaserade utrymmet från 25 procent till 50 procent som påverkar ett skifte genom att underlätta för en delägare att öka sitt sparade gränsbelopp. Lagändringen som innebär en sänkning av kravet på löneuttag påverkar till viss del ett generations- eller ägarskifte genom att fler delägare får möjlighet att beräkna lönebaserat utrymme. Införandet av en definition av dotterföretag kan ha vissa effekter för ett skifte genom att till viss del begränsa möjligheten för två syskon att ta över fåmansföretaget genom två separata aktiebolag.

6.2 Hur påverkar lagändringarna ett generations- eller ägarskifte?

Den lagändring som främst påverkar ett generations- eller ägarskifte är höjningen av det lönebaserade utrymmet. Genom höjningen får en delägare i ett fåmansföretag använda 50 procent av löneunderlaget för att beräkna fram deläggarens gränsbelopp. Detta under förutsättning att delägaren använder huvudregeln för att beräkna sitt gränsbelopp. Genom de nya reglerna blir varje års framräknade gränsbelopp högre eftersom en större del av löneunderlaget får användas. Detta leder i sin tur till att delägaren kan välja att spara en större del av gränsbeloppet och därmed över tid kan bygga upp höga sparade gränsbelopp. Tidsperioden som behövs för att bygga upp höga sparade gränsbelopp borde därmed bli betydligt kortare enligt de nuvarande reglerna jämfört med de tidigare fåmansföretagsreglerna. Ett högt sparat gränsbelopp innebär att utdelning som en delägare tar ut eller en kapital-

¹⁶⁴ Prop. 2013/14:1, s. 257.

vinst från en försäljning, mer troligt blir lågbeskattad eftersom det till en större del ryms inom delägarens gränsbelopp.

Kravet på löneuttag hos delägaren eller någon närstående har sänkts från och med 1 januari 2014. Denna lagändring får en effekt på generations- och ägarskiften eftersom fler delägare kan beräkna gränsbelopp enligt huvudregeln. Därmed kan fler delägare i fåmansföretag även utnyttja höjningen av lönebaserade utrymmet och dess beskrivna effekter. Sänkningen av kravet på löneuttag innebär även att delägare som i dagsläget redan uppfyller kravet har möjlighet att sänka det till nivån på 9,6 IBB. Den del som tidigare var lön kan nu tas ut som utdelning, vilket innebär en mer fördelaktig beskattning. De effekter som lagändringen har anser författaren vara begränsade med anledning av att sänkningen av kravet på löneuttag endast är 0,4 IBB. Det innebär att ökningen av antalet delägare som enligt nuvarande regler får beräkna lönebaserat utrymme jämfört med tidigare lagstiftning får antas vara relativt liten. Effekten för de delägare som redan uppfyller kravet på löneuttag som väljer att sänka lönenivån till nuvarande 9,6 IBB blir begränsad. Det kan illustreras med ett exempel. Om en delägare som tidigare haft det lägsta möjliga löneuttag på 10 IBB sänker löneuttaget till 9,6 IBB, innebär det en skillnad på 22 760 kronor.¹⁶⁵ Om dessa 22 760 kronor hade beskattats i inkomstslaget tjänst innebär det en potentiell skattekostnad på 12 973 kronor.¹⁶⁶ Om dessa 22 760 kronor istället tas ut som utdelning och ryms inom gränsbeloppet innebär det en skattekostnad på 4 552 kronor.¹⁶⁷ Skillnaden i skattekostnad är 8 421 kronor.¹⁶⁸ Effekten av lagändringen vad gäller ett generations- eller ägarskifte anser författaren vara begränsad då sänkningen av löneuttagskravet är liten.

I de nya fåmansföretagsreglerna infördes en definition av ett dotterföretag för att förhindra ett kringgående av det införda kapitalandelskravet.¹⁶⁹ Denna lagändring kan innebära vissa svårigheter för två syskon som vill ta över ett fåmansföretag och göra det genom två egna separata aktiebolag. Inget av syskonens företag skulle därmed anses som dotterföretag eftersom den nya definitionen stadgar ett krav på ett ägande över 50 procent. Att inte definieras som dotterföretag innebär att löneunderlagen i syskonens företag inte får använ-

¹⁶⁵ $0,4 * 56\,900 \text{ kr} = 22\,760 \text{ kr}$.

¹⁶⁶ $0,57 * 23\,000 \text{ kr} = 12\,973 \text{ kr}$.

¹⁶⁷ $(2/3 * 22\,760 \text{ kr}) * 0,3 = 4\,552 \text{ kr}$.

¹⁶⁸ $12\,973 \text{ kr} - 4\,552 \text{ kr} = 8\,421 \text{ kr}$.

¹⁶⁹ Prop. 2013/14:1, s. 274.

das.¹⁷⁰ Författaren är av åsikten att detta inte borde påverka generations- eller ägarskiftet i någon större omfattning med anledning av att det finns alternativa lösningar på det aktuella problemet. Om syskonen väljer att istället ha ett gemensamt aktiebolag där de äger 50 procent av aktierna var uppstår ingen problematik, eftersom det företaget i sådana fall är att anse som dotterföretag till det ursprungliga fåmansföretaget.

Vid genomförandet av ett generations- eller ägarskifte används olika metoder. Valet av metod beror på hur situationen i företaget ser ut och vilka förutsättningar som finns hos de parter som är involverade i skiftet. De nya lagändringarna angående fåmansföretagsreglerna har en påverkan för dessa metoder. När det gäller ett genomförande av ett skifte genom gåva har beskrivits två alternativ. Antingen kan företaget skiftas genom en ren gåva eller att delägaren först gör en utdelning från fåmansföretaget och därefter skänker företaget i gåva. Genom höjningen av det lönebaserade utrymmet förbättras delägarens möjligheter att bygga upp höga sparade gränsbelopp. Om delägaren generationsskiftar företaget genom metoden gåva i kombination med utdelning är det därmed mer troligt att en sådan utdelning ryms inom det sparade gränsbeloppet. De högre gränsbeloppen innebär även en möjlighet för delägaren att för varje år ta ut mer lågbeskattad utdelning och kunna trygga sin försörjning redan innan ett skifte. Det skulle i sådana fall underlätta en överlåtelse av företaget genom en ren gåva.

I uppsatsen har beskrivits några försäljningsbaserade metoder som kan användas vid ett genomförande av ett generations- eller ägarskifte. Höjningen av det lönebaserade utrymmet och därigenom de förbättrade möjligheterna att bygga upp höga sparade gränsbelopp påverkar även de försäljningsbaserade metoderna. Vid en direktförsäljning av fåmansföretaget är det mer troligt att köpeskillingen från försäljningen ryms inom delägarens sparade gränsbelopp. Det innebär att delägarens slutliga vinst blir större med anledning av att kapitalvinsten lågbeskattas. Om försäljningen sker via ett aktiebolag kan liknande effekter ses. Vinsten från en försäljning hamnar slutligen i ett av delägaren bildat NYAB. Med ett högt sparat gränsbelopp kan delägaren realisera vinsten till en låg beskattning. Enligt författarens åsikt innebär höjningen av det lönebaserade utrymmet positiva effekter för samtliga de beskrivna metoderna att genomföra ett generations- eller ägarskifte på. Detta eftersom det innebär en lägre beskattning för den nuvarande delägaren enligt de nya fåmansföretagsreglerna jämfört med de tidigare reglerna.

¹⁷⁰ 57 kap. 17 § 1 st. II. stadgar att löneunderlaget beräknas på den kontanta ersättning som betalts till arbetstagarna i företaget eller dess dotterföretag.

6.3 Hur påverkas parterna involverade i ett generations- eller ägarskifte av lagändringarna?

I ett generations- eller ägarskifte finns framförallt två parter som har centrala roller. Det är dels den nuvarande delägaren som vill lämna fåmansföretaget och dels den blivande delägaren som ska ta över fåmansföretaget. Det kan ifrågasättas vilken effekt som de nya lagändringarna får för dessa parter.

För den nuvarande delägaren som ska lämna fåmansföretaget är möjligheten till kompensation en viktig faktor vid ett generations- eller ägarskifte. I vissa fall är det nödvändigt för delägaren att erhålla en kompensation vid överlåtelsen av fåmansföretaget, för att kunna trygga sin framtida försörjning. I andra fall har delägaren redan innan överlåtelsen tryggt sin framtida försörjning. De nya lagändringarna förbättrar en delägars möjlighet till kompensation. Genom att sänka löneuttagskravet får fler delägare möjlighet att använda löneunderlaget i företaget för att beräkna sitt gränsbelopp. Det ger även delägare som redan uppfyller löneuttagskravet möjlighet att omfördela fördelningen mellan löneuttag och utdelning och få ut mer ersättning som utdelning istället för lön.

Möjligheten till kompensation vid ett skifte förbättras genom att delägens beskattningskonsekvenser förändras. Om delägaren vid skiftet använder en försäljningsbaserad metod blir en större del av ersättningen från försäljningen lågbeskattad. Detta eftersom delägens sparade gränsbelopp blir högre enligt nuvarande fåmansföretagsregler än de tidigare reglerna. Skillnaden i beskattning av ersättningen från försäljningen är stor beroende på hur stor del som ryms inom delägens sparade gränsbelopp. Med ett lågt sparade gränsbelopp beskattas en stor del av köpeskillingen från en försäljning som inkomst av tjänst, med en potentiell beskattning om 57 procent. Ett högt sparade gränsbelopp leder till att en stor del av köpeskillingen från försäljningen beskattas till två tredjedelar som inkomst av kapital, vilket ger en effektiv beskattning om 20 procent. Enligt författarens mening innebär de nya reglerna en förbättrad möjlighet för en delägare att få sin ersättning för fåmansföretaget lågbeskattad. Delägens kompensation för företaget blir större enligt de nya fåmansföretagsreglerna även om nivån på köpeskillingen är lika stor. I slutändan innebär det att delägaren får mer kvar i plånboken efter att generations- eller ägarskiftet är genomfört.

Delägens möjlighet till kompensation förbättras även enligt de gåvobaserade metoderna. Genom ett högre gränsbelopp än tidigare beskattas utdelning från företaget till större del till två tredjedelar som inkomst av kapital istället för inkomst av tjänst oavsett om utdel-

ningen sker vid flera tillfällen eller i direkt samband med skiftet. Det innebär att delägaren får behålla mer av pengarna från utdelningen enligt de nya fåmansföretagsreglerna än enligt de tidigare reglerna. Delägarens möjlighet att trygga sin försörjning innan ett skifte genom gåva förbättras genom att kompensationen blir större även om de utdelningarna från företaget håller samma nivå.

För den blivande ägaren som ska ta över företaget innebär de nya lagändringarna inga större förändringar. Införandet av en dotterföretagsdefinition kan i vissa fall försvåra för två syskon som vill ta över ett fåmansföretag via två egna separata aktiebolag. Dock kan problemet i en sådan situation lösas genom alternativa lösningar. I övrigt påverkar inte de nya fåmansföretagsreglerna en blivande ägare. En viktig faktor för blivande ägare är hur finansiering av företaget ska gå till. De nya reglerna innebär inte några förändringar avseende den faktorn enligt författarens åsikt.

Det kan därmed konstateras att de nya lagändringarna får en effekt för nuvarande delägare som ska lämna företaget. Det är den part som påverkas utav de nya fåmansföretagsreglerna. För den blivande ägaren som ska ta över företaget har de nya fåmansföretagsreglerna inte förändrat genomförandet av ett generations- eller ägarskifte. Situationen är densamma som före 1 januari 2014.

6.4 Negativa effekter

De nya lagändringarna av fåmansföretagsreglerna innebär inga direkta negativa effekter. Däremot kvarstår fortfarande skillnader beroende på om ett generationsskifte eller ägarskifte genomförs vad gäller karenstid. Enligt den utvecklade praxisen angående s.k. trädbolag är det svårt för en delägare som generationsskiftat sitt fåmansföretag att få andelarna i ett NYAB ”avkvalificerade”. Detta eftersom delägarens NYAB anses bedriva samma eller likartad verksamhet. Om delägaren istället ägarskiftar sitt fåmansföretag till en extern part börjar karenstiden att löpa på andelarna i delägarens NYAB och efter fem år anses andelarna inte längre som kvalificerade. Detta kan innebära stora skillnader i beskattning för delägaren.

Enligt författarens mening är det olyckligt att det föreligger sådana skillnader mellan generations- och ägarskiften. Det kan få allvarliga konsekvenser i fall där delägaren vill skifta företaget till nästa generation men väljer att istället göra en extern försäljning, på grund av att detta är mer förmånligt. Valet mellan att generationsskifta och att ägarskifta ett fåmansföre-

tag anser författaren inte ska bero på beskattningsekvenser, utan bör styras av andra faktorer. Det vore önskvärt att uppnå en situation där beskattningsekvenserna blir neutrala oavsett vilket typ av skifte som den nuvarande delägaren väljer att genomföra.

Författaren anser att detta problem borde ha löst i och med att fåmansföretagsreglerna ändrades. En utredning angående skillnaderna mellan att generationsskifta och att ägarskifta sitt fåmansföretag har inletts.¹⁷¹ Det är författarens förhoppning att detta kommer att mynna ut till en ändring av reglerna som innebär att skillnaderna mellan att generationsskifta och att ägarskifta tas bort helt eller åtminstone minskas. De nya fåmansföretagsreglerna som trädde i kraft 1 januari 2014 minskar till viss del behovet att få delägarens andelar ”avkvalificerade”, eftersom en större del av en köpeskilling ryms inom de högre sparade gränsbeloppen. I de fall där delägaren har ett sparade gränsbelopp som är större än köpeskillingen är det mer fördelaktigt för delägaren än att få sina andelar ”avkvalificerade”. Det innebär en beskattning av köpeskillingen med 20 procent istället för en traditionell beskattning i inkomstslaget kapital. I de fall där delägaren inte har ett tillräckligt högt sparade gränsbelopp finns skillnaderna kvar. I ett generationsskifte innebär det att de belopp som inte ryms inom det sparade gränsbeloppet beskattas som inkomst av tjänst upp till ett belopp om 5 690 000 kronor.¹⁷² Resterande belopp beskattas som inkomst av kapital. I ett ägarskifte beskattas de belopp som inte ryms inom det sparade gränsbeloppet som inkomst av kapital förutsatt att delägaren väntar ut karenstiden på fem år och att andelarna därmed anses ”avkvalificerade”. Författaren anser att sådana skillnader inte är motiverade och att lagstiftaren bör hitta en lösning för att jämna ut de skillnader som i dagsläget föreligger.

6.5 Positiva effekter

Enligt författarens åsikt innebär de nya fåmansföretagsreglerna främst positiva effekter för ett genomförande av ett generations- eller ägarskifte. De nya fåmansföretagsreglerna innebär att en delägare kan genomföra ett generations- eller ägarskifte enligt någon av de nämnda metoderna och föra över företaget till en annan part med en lägre beskattning än tidigare. Detta under förutsättning att delägaren kan använda huvudregeln för att beräkna sitt gränsbelopp.

¹⁷¹ Dir. 2014:42.

¹⁷² 57 kap. 22 § 1 st. II innebär att en kapitalvinst beskattas som inkomst av tjänst upp till 100 IBB. Räknat med IBB för år 2014 är den gränsen 5 690 000 kr (100*56 900 kronor).

Förutsättningarna för att genomföra ett generationsskifte genom gåva har förbättras genom lagändringarna. Om gåvan kombineras med utdelning ger det delägaren en kompensation som kan trygga framtida försörjningen. Genom de nya reglerna lågbeskattas större del av utdelningen, vilket innebär att ersättningen till delägaren blir större. Gåvan innebär även att den blivande delägaren inte behöver finansiera ett köp av företaget. Metoden med gåva i kombination med utdelning är även relativt enkel och okomplicerad. Ett genomförande av ett skifte genom försäljning till underpris via aktiebolag ger delägaren ersättning för företaget som till större del lågbeskattas enligt de nya lagändringarna. Den blivande delägaren måste kunna finansiera köpet av företaget, vilket kan vara svårt i vissa fall. Metoden kräver relativt komplicerade kunskaper och extern hjälp kan behövas för att genomföra generationsskiftet enligt metoden. Att skänka företaget i ren gåva kräver ingen finansiering från den blivande delägaren och är en relativt enkel metod. Den innebär dock att delägaren över lång tid behöver planera och trygga sin försörjning innan skiftet äger rum. Enligt författarens åsikt ökas incitamenten för att välja metoden gåva i kombination med utdelning i och med de nya lagändringarna. Detta eftersom det ger delägaren en större kompensation i direkt samband med generationsskiftet.

Vid ett ägarskifte där fåmansföretaget säljs till en extern part får de nya lagändringarna positiva effekter för både metoden direktförsäljning och en försäljning via aktiebolag eftersom en större del av delägarens köpeskillning lågbeskattas. Metoden försäljning via aktiebolag erbjuder en större flexibilitet eftersom delägaren kan välja när vinsterna ska realiseras. Genom de nya lagändringarna kan antas att metoden direktförsäljning blir mer vanligt förekommande. Detta eftersom högre sparade gränsbelopp hos delägarna innebär att större del av en köpeskillning innefattas i sparade gränsbeloppen. Vid en direktförsäljning där hela köpeskillningen ryms inom gränsbeloppet beskattas endast delägaren med en skattesats på 20 procent. En direktförsäljning är mindre komplicerad än en försäljning via aktiebolag och kan därför antas bli mer förekommande i de fall där stora delar av köpeskillningen ryms inom det sparade gränsbeloppet. Författaren åsikt är dock att försäljning via aktiebolag även fortsättningsvis kommer vara den mest förekommande metoden vad gäller ägarskifte, främst med anledning av den flexibilitet som metoden innebär.

Det kan konstateras att de nya lagändringarna innebär positiva effekter för ett generations- eller ägarskifte. Vissa metoder anser författaren kommer bli mer förekommande än andra i och med de nya fåmansföretagsreglerna. Oavsett vilken metod som används vid skiftet så påverkas den nuvarande delägaren positivt. Ett generations- eller ägarskifte blir mer gynn-

samt att genomföra eftersom det förbättrar delägarrens möjligheter till en lägre beskattning av antingen utdelning eller kapitalvinst. Under förutsättning att delägaren kan utnyttja huvudregeln för att beräkna sitt gränsbelopp innebär det att delägaren får mer kvar i plånbooken efter att skiftet har genomförts.

7 Sammanfattande slutsats

Uppsatsens syfte är att utreda om och i så fall hur de nya fåmansföretagsreglerna som infördes 1 januari 2014 påverkar ett generations- eller ägarskifte. Författarens mening är att generations- och ägarskiften påverkas av de nya lagändringarna. Framst är det höjningen av det lönebaserade utrymmet som får störst effekt, eftersom det förbättrar en delägars möjlighet att över tid bygga upp ett högt sparade gränsbelopp. Högre sparade gränsbelopp får sedan effekt vid genomförandet av ett skifte. Sänkningen av löneuttagskravet får viss påverkan på ett skifte eftersom det ger fler delägare möjlighet att beräkna lönebaserat utrymme. Definitionen av dotterföretag som har införts kan i vissa fall innebära problem för två syskon som vill ta över fåmansföretaget via två egna separata aktiebolag. Effekten får anses begränsad då det finns alternativa lösningar på problemet.

De nya fåmansföretagsreglerna har en positiv effekt på samtliga de beskrivna metoder som används för genomförandet av ett skifte, med anledning av höjningen av det lönebaserade utrymmet. För den nuvarande delägaren förbättrar de nya lagändringarna möjligheten till kompensation. Genom att delägaren förväntas få högre sparade gränsbelopp förändras beskattningskonsekvenserna, vilket innebär att delägaren får behålla en större del av en utdelning eller kapitalvinst från fåmansföretaget. En blivande delägare påverkas inte i någon vidare bemärkelse av de nya lagändringarna.

Enligt författarens mening blir metoden med gåva i kombination med utdelning än mer attraktiv vid ett generationsskifte, då den innebär ersättning till delägaren i samband med skiftet samtidigt som den blivande delägaren inte behöver finansiera ett köp. Metoden har även fördelen att den är relativt enkel. Vid ett ägarskifte tror författaren att metoden med direktförsäljning blir mer förekommande. Metoden är enkel och genom delägens förväntade högre sparade gränsbelopp blir beskattning på vinsten låg. Författaren tror dock att metoden med försäljning via aktiebolag även fortsättningsvis vara mest förekommande vid ett ägarskifte då den innebär låg beskattning för delägaren samtidigt som den är flexibel.

Författaren anser att lagändringarna inte har några direkt negativa effekter men att skillnaderna som finns mellan ett generationsskifte och ett ägarskifte vad gäller möjligheterna att få en karenstid att börja löpa, borde ha adresserats i och med lagändringen av fåmansföretagsreglerna. Sammanfattningsvis kan sägas att de nya fåmansföretagsreglerna påverkar ett generations- eller ägarskifte, detta främst genom höjningen av det lönebaserade utrymmet då det ger delägaren mer kvar i plånboken efter ett genomfört skifte.

Referenslista

Författningar

Aktiebolagslag (2005:551).

Förordning (2013:719) om inkomstbasbelopp för år 2014.

Förordning (2011:1019) om inkomstbasbelopp för år 2012.

Inkomstskattelag (1999:1229).

Förarbeten

SOU 1975:54, Fåmansbolag, Delbetänkande av företagsskatteberedningen.

Proposition 1975/76:79, Om ändrade regler för beskattning av fåmansföretag m.m.

Proposition 1989/90:110, Om reformerad inkomst- och företagsbeskattning.

Proposition 1998/99:15, Omstruktureringar och beskattning.

SOU 2002:52, Beskattning av småföretag.

Proposition 2005/06:40, Reformerade beskattningsregler för ägare i fåmansföretag.

Proposition 2013/14:1, Budgetproposition för 2014.

Proposition 2013/14:100, 2014 års ekonomiska vårproposition.

Kommittédirektiv 2014:42, Översyn av beskattningen vid ägarskiften i fåmansföretag.

Praxis

Högsta förvaltningsdomstolen

RÅ 2003 ref 44.

RÅ 2003 ref 68.

RÅ 2009 not 68.

RÅ 2010 ref 11 II.

HFD 2012 not 62.

HFD 2012 ref 67 I och II.

HFD 2012 not 74.

HFD 2013 mål nr 4061-13.

Skatterättsnämnden

Skatterättsnämnden 2013-05-14, dnr 82-12/D.

Doktrin

Tryckta källor

Bernitz, Ulf, Finna rätt: juristens källmaterial och arbetsmetoder, 10., aktualiserade uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 2008.

Bjuggren, Per-Olof & Sund, Lars-Göran, Skattenytt 2003 s. 527, Organisering av generationsskifte i små och medelstora familjeföretag.

Carlsson, Magnus, Silfverberg, Christer & Stenman, Olle, Generationsskiften och blandade fång: om gåvotransaktioner som innehåller villkor om vederlag, 3., [omarb.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 1999.

Danielsson, Hans & Sund, Lars-Göran, Familjeägda aktiebolag och generationsskiften: en översikt med empiriska data, 3., [omarb.] uppl., Iustus, Uppsala, 2010.

Fall, Johan & Ericsson, Peter, Skattenytt 2013 s. 842, Några ekonomiska aspekter på 3:12 reglernas utveckling.

Gustafsson, David & Lundén, Björn, Ägarskifte i företag: [avtal, generationsskifte, sälja till utomstående, skatteregler mm], 2. uppl., Björn Lundén information, Näsviken, 2011.

Rydin, Urban, Beskattning av ägare till fåmansföretag, Norstedts juridik, Stockholm, 2006.

Referenslista

Sandström, Kjell & Bokelund Svensson, Ulf, Fåmansföretag: skatteregler och skatteplanering, 9. uppl., Björn Lundén Information, Näsviken, 2012.

Sandström, Kjell & Bokelund Svensson, Ulf, Skatteplanering: handbok för seriös skatteplanering för privatpersoner och företag, 1. uppl., Björn Lundén information, Näsviken, 2005.

Strömholm, Stig, Rätt, rättskällor och rättstillämpning: en lärobok i allmän rättslära, 5., [uppdaterade och bearb.] uppl., Norstedts juridik, Stockholm, 1996.

Tjernberg, Mats, Beskattning av fåmansföretag, 6., [rev.] uppl., Thomson fakta, Stockholm, 2006.

Internetkällor

ALMI Företagspartner, Sälja företaget, Råd och tips vid ägarväxling i företaget, <http://www.almi.se/PageFiles/1311/Sälja%20företaget.pdf> (hämtad 2014-03-31).

Alstadsaeter, Annette & Jacob, Martin, ESO rapport 2012:4, Income Shifting in Sweden. An empirical evaluation of the 3:12 rules, <http://eso.expertgrupp.se/rapporter/20124-income-shifting-in-sweden-an-empirical-evaluation-of-the-312-rules/> (hämtad 2014-04-07).

Företagarna, Rapport mars 2011, Hur klarar företagen generationsväxlingen?, <http://www.foretagarna.se/PageFiles/12842/Hur%20klarar%20företagen%20generationsväxlingen.pdf> (hämtad 2014-05-06).

PwC, Generationsskifte: När ny generation tar över, <http://www.foretagande.se/generationsskifte-nar-ny-generation-tar-over/> (hämtad 2014-04-25).

Regeringen, Lönsammare att anställa – motverka överutnyttjande, Frågor och svar kring förändringarna i 3:12 reglerna, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/22/34/21/1a852699.pdf> (hämtad 2014-04-16).